

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
другий (магістерський) рівень вищої освіти

на тему: Методологічно-організаційні та практичні основи обліково-контрольного процесу розрахункових операцій бюджетної установи

Виконала:

БРОВКО Тетяна Миколаївна

здобувач спеціальності

071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Полятикiна Лариса Iванiвна

доцент кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Крячко Катерина Василівна

заступник головного бухгалтера
Сумського національного аграрного
університету

Суми – 2024

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет
Кафедра
Освітній ступінь
Спеціальність

Економіки і менеджменту
Обліку і оподаткування
Магістр
071 «Облік і оподаткування»

Затверджую:
Завідувач кафедри М.І. Гордієнко
08 листопада 2023 р.

ЗАВДАННЯ **НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ** **Бровко Тетяна Миколаївна**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи:Методологічно-організаційні та практичні основи обліково-контрольного процесу розрахункових операцій бюджетної установи

2. База практичного дослідження:

Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю

Керівник роботи Полятикіна Лариса Іванівна к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від 23.11.2023 р № 3603-н

3. Строк подання студентом закінченого проекту 12 грудня 2024 року
(роботи)

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична та податкова звітність, законодавчо - нормативні акти з питань обліку і аудиту, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку, аналізу і аудиту.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розро

бити):

дослідити економічну сутність категорій

вивчити нормативно-правову базу з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

здійснити діагностику фінансово-економічного стану бюджетної установи;

розкрити стан організації обліково-контрольного процесу розрахункових операцій;

виявити недоліки та запропонувати шляхи вдосконалення;

провести аналіз фінансового стану підприємства та запропонувати шляхи покращення;

сформулювати висновки

**6. Дата видачі завдання «08» листопада 2023 р.
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р.- січень 2024р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень - листопад 2024 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2024 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	02-10 грудня 2024 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	05-12 грудня 2024 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	12 грудня 2024 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	05-15 грудня 2024 р.	
13.	Захист кваліфікаційної роботи	16-17 грудня 2024 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Тетяна БРОВКО

Керівник роботи

Лариса ПОЛЯТИКІНА

Перевірку на автентичність проведено
Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Надія БАРАНІК

Гарант освітньої програми
Декан факультету
економіки і менеджменту

Інна НАЗАРЕНКО

Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

БРОВКО Т.М. Методологічно-організаційні та практичні основи обліково-контрольного процесу розрахункових операцій бюджетної установи

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», СНАУ, Суми – 2024 р. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню методологічно-організаційних та практичних основ обліково-контрольного процесу розрахункових операцій бюджетної установи, а також опрацюванню пропозицій щодо їх вдосконалення.

В кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні засади сутності і значення розрахункових операцій бюджетної установи, визначено особливості обліку та оподаткування діяльності в бюджетній установі.

Проведено дослідження стану і тенденції розвитку Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю. Досліджена організаційно-економічна характеристика бюджетної установи, проведено аналіз фінансових результатів діяльності бюджетної установи. Досліджено фінансовий стан бюджетної установи, проведений аналіз фінансових результатів діяльності Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю. Розглянуто особливості введення обліку і оподаткування розрахункових операцій Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту. Обґрунтовано заходи щодо покращення фінансового стану бюджетної установи. Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення обліку і оподаткування Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю.

Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю є значущою частиною соціальної інфраструктури регіону, що забезпечує важливі соціальні послуги. У цьому контексті дослідження в такій установі дозволяє глибше зрозуміти взаємозв'язок між соціальною роботою та бухгалтерським обліком, який є критично важливим для ефективного управління ресурсами та надання послуг. Одним із головних завдань відділення є фінансове забезпечення заходів, спрямованих на підтримку та реалізацію прав осіб з інвалідністю. Це включає витрати на реабілітаційні заходи, надання технічних засобів допомоги, а також організацію заходів, що сприяють зайнятості та соціальній інтеграції цих осіб.

Відділення також активно працює над створенням та підтримкою робочих місць для людей з обмеженими можливостями, забезпечуючи їм можливості для повноцінного включення у професійну та громадську діяльність. Це допомагає підвищити якість життя цієї категорії громадян та їх самостійність. Завдяки своїй важливій місії та активній роботі, Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю стає ключовим елементом в системі соціального захисту.

В процесі знайомлення з методикою фінансового обліку і оподаткування розрахункових операцій Сумського обласного відділення Фонду соціального

захисту осіб з інвалідністю, були зроблені висновки, що бюджетна установа дотримується нормативно-встановленої методики бухгалтерського обліку підприємства, а також веде відповідну форму обліку.

На даному підприємстві для введення обліку та формування інформації фінансових результатів діяльності використовується матеріали фінансової звітності. Розрахунок фінансових результатів за поточний період проводиться за допомогою порівняння всіх доходів і всіх витрат діяльності бюджетної установи, і в кінцевому результаті виявлення прибутку або збитків даного структурного підрозділу. В основу досліджень покладено матеріали бухгалтерської звітності, в якій показані основні показники фінансових результатів Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю.

В організації діяльності Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю пропонується використовувати комплексну програму, яка була розроблена з урахуванням відповідної форми обліку. Дана програма дозволяє при введенні будь-якої інформації з первинного документа відразу визначати її по угрупованням і відбиваючи її в Журналі проводок, а далі і в Оборотно-сальдової відомості.

Одним із способів вдосконалення обліку розрахункових операцій Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю є раціональна її організація. Ми пропонуємо запровадити в підприємстві набір внутрішньої документації, який би полегшив контроль за розрахунковими операціями, обробку інформації, краще візуальне сприйняття інформації. Для покращення підготовки інформації про стан розрахункових операцій Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, запропоновано та вдосконалено набір форм первинних документів, які повністю розкривають бухгалтерський аспект формування та здійснення розрахункових операцій бюджетної установи. Також пропонується застосовувати форми внутрішньої звітності, які міститимуть більш широкі дані та дозволять досліджуваному підприємству розрахувати більшу кількість показників порівняно з регламентованою фінансовою звітністю.

Ми вважаємо, що одним із шляхів вдосконалення організації системи внутрішнього контролю є вивчення організаційних та методологічних аспектів діяльності комісій з контролю, які мали б усі особливості внутрішньої перевірки та контролю.

Ключові слова: облік, оподаткування, розрахунки, бюджетна установа, доходи, видатки, фінансування, аналіз.

ABSTRACTS

BROVKO T.M. Methodological, organizational and practical foundations of the accounting and control process of settlement operations of a budget institution

Qualification work on specialty 071 "Accounting and taxation", SNAU, Sumy - 2024 - Manuscript.

The qualification work is devoted to the study of the methodological, organizational and practical aspects of the accounting and control process of settlement operations of the budget institution, as well as to the development of proposals for their improvement.

In the qualification work, the theoretical principles of the essence and meaning of the calculation operations of the budget institution were considered, the peculiarities of accounting and taxation of activities in the budget institution were determined.

A study of the state and development trends of the Sumy regional branch of the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities was conducted. The organizational and economic characteristics of the budget institution were studied, and the financial results of the budget institution were analyzed. The financial condition of the budget institution was studied, the analysis of the financial results of the activity of the Sumy regional branch of the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities was carried out. The peculiarities of entering accounting and taxation of settlement operations of the Sumy regional branch of the Social Protection Fund were considered. Measures to improve the financial condition of the budget institution are substantiated. Proposals regarding the improvement of accounting and taxation of the Sumy Regional Branch of the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities are substantiated.

The Sumy regional branch of the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities is a significant part of the social infrastructure of the region, which provides important social services. In this context, research in such an institution allows for a deeper understanding of the relationship between social work and accounting, which is critical for effective resource management and service delivery. One of the main tasks of the department is the financial provision of activities aimed at supporting and realizing the rights of persons with disabilities. This includes the costs of rehabilitation measures, provision of technical aids, as well as the organization of measures that promote employment and social integration of these persons.

In the process of getting acquainted with the methodology of financial accounting and taxation of settlement operations of the Sumy regional branch of the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities, conclusions were drawn that the budgetary institution adheres to the normatively established accounting methodology of the enterprise, and also maintains the appropriate form of accounting.

At this enterprise, financial reporting materials are used to enter accounting and form information on financial results of activity. The calculation of financial results for the current period is carried out using a comparison of all revenues and all expenses of the budget institution's activities, and in the end, the profit or loss of this structural unit is identified. The research is based on the materials of the accounting reports, which

show the main indicators of the financial results of the Sumy regional branch of the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities.

In organizing the activities of the Sumy Regional Branch of the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities, it is proposed to use a comprehensive program that was developed taking into account the appropriate accounting form. This program allows, when entering any information from the primary document, to immediately identify it by grouping and reflecting it in the Journal of postings, and then in the Turnover and balance statement,

One of the ways to improve the accounting of settlement operations of the Sumy Regional Branch of the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities is its rational organization. We proposed to introduce a set of internal documentation in the enterprise, which would facilitate control over settlement operations, information processing, better visual perception of information. To improve the preparation of information on the state of settlement operations of the Sumy Regional Branch of the Social Protection Fund for Persons with Disabilities, a set of forms of primary documents has been proposed and improved, which will fully reveal the accounting aspect of the formation and implementation of settlement operations of a budget institution. It is also suggested to use forms of internal reporting that will contain more extensive data and allow the investigated enterprise to calculate a larger number of indicators compared to regulated financial reporting.

We believe that one of the ways to improve the organization of the internal control system is to study the organizational and methodological aspects of the activity of control commissions, which would have all the features of internal inspection and control.

Key words: accounting, taxation, calculations, budgetary institution, income, expenditure, financing, analysis.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ	13
1.1 Теоретичні основи економічної сутності розрахункових операцій	13
1.2 Нормативно-законодавче регулювання обліку розрахункових операцій	18
1.3 Теоретико-практичні аспекти обліково-контрольного процесу розрахункових операцій	21
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ	25
2.1 Діагностика фінансово-господарської діяльності бюджетної установи	5
2.2 Особливості первинного, аналітичного і синтетичного обліку розрахункових операцій бюджетної установи	38
2.3 Аналіз системи внутрішнього контролю бюджетної установи	55
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ	61
3.1 Вдосконалення системи управління розрахунковими операціями бюджетної установи	61
3.2 Вдосконалення організації обліку розрахункових операцій бюджетної установи	69
3.3 Вдосконалення формування внутрішнього контролю в бюджетній установі	72
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Бюджетні установи в процесі діяльності постійно проводять різні розрахунки. Правильна організація їх обліку має важливе значення для ефективного використання основних засобів та виробничих запасів. Фінансовий результат залежить від швидкості обороту капіталу, що визначається цілим комплексом економічно-організаційних засобів. Його частиною є розрахунки між суб'єктами господарської діяльності та бюджетними установами. Швидкість розрахунків, як показує практика, може змінюватись від кількох місяців, як це було раніше по розрахунках в різних галузях економіки, до кількох годин, що стало можливим завдяки введенню системи електронних платежів. Чим швидше здійснюється процес розрахунків, тим ефективніше працює економіка.

Облік розрахунків потрібно розглядати в тісному взаємозв'язку з чіткими офіційними матеріалами і практичною роботою бюджетних установ, підприємств та організацій, що дозволяє уникати зайвих податкових платежів, штрафних санкцій та інших неефективних витрат. Потрібно дотримуватись діючих правил розрахунків, що встановлені нормативними документами, не допускати їх прострочення, сприяти зменшенню дебіторської і кредиторської заборгованості.

Взагалі будь яка заборгованість завдає підприємству прямих збитків, адже кошти, які тимчасово знаходяться за межами підприємства, працюють на стороні і одночасно знецінюються. Здебільшого при простроченні, вони можуть не повернутися на підприємство зовсім.

Відповідно, заборгованість призводить до сплати різних штрафів та санкцій, і може бути підставою для визнання підприємства банкрутом. Актуальність проблем розрахункових операцій і обумовила вибір теми кваліфікаційної роботи.

Відділення також активно працює над створенням та підтримкою робочих місць для людей з обмеженими можливостями, забезпечуючи їм можливості для

повноцінного включення у професійну та громадську діяльність. Це допомагає підвищити якість життя цієї категорії громадян та їх самостійність. Завдяки своїй важливій місії та активній роботі, Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю стає ключовим елементом в системі соціального захисту. У цьому контексті дослідження діяльності установи було досягнуто поглиблення розуміння взаємозв'язку між соціальною роботою та бухгалтерським обліком, який є критично важливим для ефективного управління ресурсами та надання послуг.

Дослідження включає практичне впровадження теоретичних знань в реальній практиці ведення бухгалтерського обліку. Дослідники активно беруть участь в процесі обліку активів, зобов'язань, доходів і витрат установи, що дозволяє їм краще зрозуміти специфіку обліку в бюджетних організаціях. Окрім цього, навчаються порядку підготовки та подання різних видів звітності, включаючи фінансову звітність та звіти про використання бюджетних коштів, що важливо для дотримання законодавчих та регуляторних вимог.

Однією з ключових областей є вивчення систем внутрішнього та зовнішнього контролю, що використовуються бюджетною установою. Відділення Фонду здійснює важливі контрольні функції, зокрема щодо використання бюджетних коштів та дотримання законодавчих вимог, а також активно залучається до претензійно-позовної діяльності, забезпечуючи захист прав своїх підопічних. Основне завдання відділення полягає у створенні умов для повноцінної соціальної інтеграції та забезпеченні достойного рівня життя для осіб з інвалідністю, сприяючи їхній самодостатності та активній участі у житті суспільства. В процесі дослідження, як здійснюються процеси аудиту, ревізії, оцінки ризиків, а також заходи з мінімізації потенційних ризиків. Це дозволяє зрозуміти, як забезпечується фінансова дисципліна і ефективне використання бюджетних ресурсів, що є суттєвим для їхньої майбутньої професійної діяльності у сфері бухгалтерського обліку.

Завдання обліку розрахункових операцій бюджетної установи. Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю є значущою

частиною соціальної інфраструктури регіону, що забезпечує важливі соціальні послуги. У цьому контексті дослідження в такій установі дозволяє глибше зрозуміти взаємозв'язок між соціальною роботою та бухгалтерським обліком, який є критично важливим для ефективного управління ресурсами та надання послуг. Для досягнення мети окреслені наступні завдання, що вивчають структуру бухгалтерського відділу, основні принципи і правила, що регулюють облікову систему, а також методи ведення бухгалтерських книг і використання спеціалізованого облікового програмного забезпечення. Значна увага приділяється процедурам документування фінансових операцій, включно з підготовкою, реєстрацією, та зберіганням первинних документів, що є критично важливим для забезпечення правильності та своєчасності обробки фінансових даних.

Одним із головних завдань установи є фінансове забезпечення заходів, спрямованих на підтримку та реалізацію прав осіб з інвалідністю. Це включає витрати на реабілітаційні заходи, надання технічних засобів допомоги, а також організацію заходів, що сприяють зайнятості та соціальній інтеграції цих осіб.

Мета, за якою проводилися розробки з обраної теми - це вивчення організації обліку розрахункових операцій бюджетної установи, виявлення недоліків в обліку, розробка рекомендацій для покращення стану обліку розрахункових операцій, а також вивчення можливості приведення обліку розрахункових операцій у відповідності до національних положень бухгалтерського обліку.

Стан вивчення проблеми. Проблеми обліку й оподаткування розрахункових операцій бюджетних установ зумовила активну роботу науковців в напрямі методичних, теоретичних і практичних розробок, що дало можливість сформулювати базові положення обліку за темою. Вказані проблеми досліджуються в працях провідних вчених-економістів. Вагомий внесок у дослідження проблематики обліку розрахункових операцій зробили такі вітчизняні вчені, як: О.Акімова [1], О. Анісімова [2], А.Бойчук, М. Лисак [4], І. Галушак [7], Т.Гільоме, А.Лень [9], Є. Логінов [18], Т. Маренич [19], А.Ужва[34], Л. Філіпішина [35],

та інші. Серед зарубіжних дослідників необхідно відзначити: М. Lougran [37], S.N. Singh [38], SmithM. [40] та інші.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямів науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету з теми: «Теоретико-методологічні та практичні аспекти організації обліку і оподаткування на підприємствах аграрного сектору» (державний реєстраційний номер 0119U102486).

Об'єктом дослідження є процес формування, використання, управління та облік розрахункових операцій в бюджетних установах, а також на досліджуваному підприємстві - Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю.

Предметом дослідження є комплекс правових, теоретичних, методологічних та прикладних питань з обліку розрахункових операцій, а також методологічні, практичні та організаційні підходи до його обліку, формування та використання.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних аспектів та розробка рекомендацій щодо вдосконалення організації і методики обліку розрахункових операцій, а також управління ним.

Виходячи з поставленої мети, можна виділити наступні завдання роботи:

- 1) з'ясування сутності та складових розрахункових операцій;
- 2) виявити специфіку формування і використання окремих складових розрахунків та їх облікового відображення;
- 3) відображення розрахункових операцій у первинних документах;
- 4) дослідження структури розрахунків бюджетної установи;
- 5) виокремлення синтетичного та аналітичного обліку розрахункових операцій;
- 6) розробка пропозицій щодо удосконалення ведення обліку розрахункових операцій бюджетних установ.

Теоретико-методологічну, організаційну та практичну основу кваліфікаційної роботи становлять загальнонаукові методи пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ. У процесі роботи використано такі методи

дослідження: спостереження (для встановлення концептуальної сутності власного капіталу), групування (для аналізу руху власного і залученого капіталу за досліджуваний період), синтез та абстрактно-логічний аналіз (для обґрунтування класифікаційної моделі власного капіталу), графічні методи і методи виявлення причинно-наслідкового зв'язку (для відображення складових власного капіталу, їхньої питомої ваги, шкали змін власного капіталу).

В процесі написання кваліфікаційної роботи були використані наступні наукові та методичні джерела: законодавчі й нормативні акти України, дані Державного комітету статистики України, Міністерства фінансів України, Національного банку України, монографічна література та періодичні видання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування ряду положень кваліфікаційної роботи для подальшого проведення наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку розрахункових операцій. Для практичного застосування результатів дослідження було розроблено пропозиції, спрямовані на удосконалення методики обліку, контролю розрахункових операцій бюджетних установ на основі використання сучасних та передових методів дослідження.

Джерелами для написання кваліфікаційної роботи є: Закони України, нормативні документи міністерств і відомств України, наукові праці економістів, бухгалтерів, аудиторів, первинні та зведені документи, дані аналітичного та синтетичного обліку, періодичні видання, річні фінансові звіти за 2021-2023рр.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна проведеного дослідження полягає у визначенні і впровадженні шляхів удосконалення обліково-контрольного процесу розрахункових операцій бюджетної установи.

За результатами проведеного дослідження сформульований ряд положень, які відзначаються науковою новизною:

- визначені теоретико-практичні аспекти обліково-контрольного процесу розрахункових операцій в сучасній економічній літературі та підходи до їх оцінки;

- проведено дослідження бухгалтерського обліку бюджетної установи, яке досліджується шляхом застосування останніх аналітичних методик обліку, оподаткування та аналіз фінансових звітностей;
- запропоновано шляхи вдосконалення обліку розрахункових операцій, контролю бюджетної установи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що здійснені дослідження дозволяють вдосконалити облік та контроль розрахункових операцій бюджетної установи на основі використання сучасних та передових методів дослідження.

Особистий внесок здобувача полягає у розробці теоретичних та практичних положень, висновків і пропозицій щодо удосконалення обліково-контрольного процесу діяльності бюджетної установи, підвищенні організаційного рівня роботи фінансово-економічного відділу (бухгалтерська служба) досліджуваної установи, глибокому аналізу фінансового стану досліджуваної установи.

Апробація. Основні теоретичні положення та практичні результати дослідження теми кваліфікаційної роботи розглядались на: The II International Science Conference «Research work in the system of training teachers in technological fields» 15-17 січня 2024р. в м. Берлін, Німеччина та Збірнику тез за матеріалами 29 Міжнародної науково-практичної конференції «Технології XXI сторіччя», 20-22 листопада 2023 р.м. Суми та опубліковані в матеріалах цих конференцій.

Публікації. За темою дослідження нами було опубліковано 2 роботи, загальним обсягом 1,0 д.а., які розглядалися на науково-практичних конференціях і зафіксовані у матеріалах їх роботи.

Обсяг та структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків. Робота викладена на 90 сторінках тексту, список використаних джерел складається з 40 найменувань, містить 18 таблиць, 6 рисунки та 14 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

1.1 Теоретичні основи економічної сутності розрахункових операцій

Результатом господарської діяльності є виробничі відносини з різними суб'єктами господарської діяльності. Ці взаємозв'язки пов'язані з створенням раціональних умов господарської діяльності.

Будь-яка фінансова заборгованість передбачає її погашення, принаймні, якщо не закінчився термін позовної давності. Таке погашення буде провадитися грошима чи іншими активами. У свою чергу, ці активи є джерелом економічних вигод. Таким чином, внаслідок погашення фінансової заборгованості зменшуються активи (ресурси, що є потенціалом економічних вигод)[5].

В бухгалтерському обліку розрахунки та зобов'язання регулюються Стандартом 11 «Зобов'язання». Він відображає класифікацію зобов'язань. У податковому обліку списання заборгованості проводиться з нарахуванням усіх необхідних платежів [26].

До постачальників належать підприємства та організації, які постачають товарно-матеріальні цінності (сировину, матеріали, паливо, будівельні матеріали, запасні частини, малоцінні та швидкозношувані предмети, машини обладнання), а також надають різні види послуг (постачання електроенергії, газу, води тощо).

До підрядників відносяться організації, які виконують для господарства будівельні роботи, капітальні, поточні ремонти основних засобів, інші роботи такого ж напрямку.

Розрахункові операції з організаціями проводяться після відвантаження ними товарно-матеріальних цінностей, виконання робіт і надання послуг або одночасно з ними за згодою (акцептом) підприємства чи після її одержання. Без

згоди підприємства в безакцептовому порядку сплачується заборгованість за газ, воду, електроенергію згідно з діючими тарифами [13].

Грошові розрахунки – важлива ланка функціонування всього господарського механізму необхідна умова здійснення розширеного відтворення і розвитку соціальної сфери. З їхньою допомогою здійснюється кругообіг засобів і починається новий цикл. Розрахунки здійснюються для взаємного контролю постачальників та покупців, замовників та підрядчиків. Завдяки чітко організованому порядку розрахунків підвищується відповідальність виробників за збереження продукції та її якість, своєчасність поставок і виконання робіт. Через призму розрахунків банки та фінансові установи контролюють діяльність організацій, слідкують за їх фінансовим станом.

Всі угоди, пов'язані з постачанням товарно-матеріальних цінностей, наданням послуг, виконанням робіт, перерахуванням податків в бюджет та іншими господарськими операціями завершуються грошовими розрахунками готівкової і безготівкової форми. Але, як правило, розрахунки здійснюються у безготівковому порядку, через банки. Організація безготівкових розрахунків має деякі переваги перед розрахунками готівкою, обумовлені тим, що безготівковий платіжний оборот повністю проходить через банківські установи, які ведуть рахунки організацій, а отже є можливість контролю зі сторони податкових органів за рухом і напрямком використання грошових засобів. При цьому значно скорочуються витрати обігу[15].

Розрахунки в безготівковій формі регулюються законодавством. Мінімальна сума безготівкових розрахунків не обмежується, а при розрахунках готівкою обмеження існують [22].

Підприємства самостійно обирають форми розрахунків, передбачені Інструкцією. По Інструкції, такими формами можуть бути платіжні доручення; платіжні вимоги-доручення; чеки, акредитиви; векселі; платіжні вимоги; інкасові доручення. Найбільше використання в системі розрахунків між підприємствами має платіжне доручення [21].

Платіжне доручення – являє собою письмове повеління власника рахунку банку про перерахування вказаної в ньому суми з цього рахунку на рахунок одержувача коштів в тій чи іншій установі банку.

Розрахунки платіжними дорученнями використовуються в першу чергу при оплаті за продукцію, а також застосовуються для здійснення передоплати за отриману продукцію.

Положенням НБУ про безготівкові розрахунки в Україні рекомендується при рівномірних та постійних поставках здійснювати розрахунки між постачальниками і покупцями в порядку планових платежів на основі договорів із використанням в розрахунках платіжних доручень. Однак така форма не отримала широкого розвитку. Обов'язковість використання цієї форми розрахунків направлена як адміністративна міра на врегулювання взаємних розрахунків між виробниками і споживачами продукції, фінансову стабільність підприємств. Саме тривалі затримки в оплаті стали однією із головних причин збоїв в постачанні товарів покупцям. Тривалість платіжного обороту коливається від одного до десяти календарних днів з дня його заповнення, в залежності від обсягу поставок.

Розрахунки платіжними дорученнями прості, зручні і забезпечують швидке проведення платежів. Але вони мають значний недолік – це не гарантованість платежів постачальнику, незважаючи на те, що платіжне доручення приймається банком від платника тільки при наявності коштів на рахунку, якщо немає іншої домовленості між банком та платником.

Щоб усунути цей недолік в банківській практиці застосовуються розрахунки акцентованих банком платіжних доручень. В такому випадку банк попередньо бронює кошти платника на окремому рахунку, робить відмітку про акцепт на платіжному дорученні і дає його платнику. Також останнім часом широко стала застосовуватися передплата поставок, але ці міри, котрі вигідні для постачальників, ставлять у скрутне фінансове становище платників, так як з їхнього обороту передчасно вилучаються грошові засоби[20].

Відносно новою і мало поширеною формою розрахунків є розрахунки платіжними вимогами-дорученнями. Платіжна вимога-доручення – це

комбінований розрахунковий документ постачальника до платника, на основі якого ведеться оплата вартості поставленої по договору продукції.

Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями мають свої переваги. Особливість їх полягає в тому, що це вимога постачальника безпосередньо до покупця оплатити вартість поставленої продукції на основі розрахункових документів, направлених банком, який обслуговує постачальника, в банк, обслуговуючий платника. Платіжні вимоги-доручення, які надходять в банк платника, оплачуються покупцями тільки у порядку попереднього акцепту. Тільки при згоді повністю оплатити платіжну вимогу-доручення банк списує кошти з рахункам платника і повертає супровідні документи платнику як розписку про прийняття продукції і здійсненні її оплати[25].

Контроль банківських установ за правомірністю відмов від акцепту, якщо вони мають місце, захищає в першу чергу інтереси постачальника. Разом з тим контроль за дотриманням умов поставок, недопущення відвантаження продукції, яка не відповідає умовам договору при використанні акцептів в розрахунках, захищає інтереси покупця. Практика довела, що розрахунки платіжними вимогами-дорученнями не призводить до прискорення розрахункових операцій, але вони дають деякі переваги постачальнику.

В Україні розрахунки чеками недостатньо розвинуті і використовуються при всіх видах платежів за поставлену продукцію, а також для погашення боргів. В умовах, які склалися в Україні, чек залишається тільки технічним інструментом платежів по банківським рахункам, що визначає обмеження сфери його застосування. На практиці чеки застосовуються в однородних розрахунках. Чекова форма розрахунків має ряд переваг: гарантована оплата; дозволяє максимально приблизити оплату до моменту одержання продукції, тим самим прискорює оборот коштів у розрахунках, забезпечує контроль платника за дотриманням товарної угоди[34].

Використання чекової форми розрахунків вигідна як для постачальника, так і для покупця. Але для покупця інколи не вигідно використовувати цю форму розрахунків, що пов'язано з резервуванням коштів для покриття по чекам, а це

означає вилучення необхідної суми грошових засобів із обігу до одержання продукції. Цей недолік можна усунути при розрахунках без попереднього депонування грошей під гарантію банку[21].

Найменший розвиток отримали такі форми безготівкових розрахунків як акредитив та вексель. Акредитив є умовним грошовим зобов'язанням банку, яке видається ним по дорученню клієнта на користь його контрагента по договору. У відповідності до цього договору банк, який відкрив акредитив (банк-емітент), може здійснити постачальнику платіж або надати уповноваження іншому банку здійснювати такі платежі при умові пред'явлення документів, передбачених у акредитиві. Особливістю акредитиву є те, що його можна відкрити в банку платника-боржника або в банку постачальника в таких формах: покритий (депонований), непокритий (гарантований), відзивний та безвідзивний[29].

В умовах неплатежів найбільш повно відповідає вимогам постачальника покритий акредитив, при відкритті якого платник перераховує кошти в банк постачальника. Але в Україні передбачені уніфіковані правила для документальних акредитивів, у відповідності з якими банк не депонує обумовлену суму для постачальника, а гарантує платіж при відсутності коштів у платника.

Особливе місце в системі безготівкових розрахунків займає вексель. Вексель - це складене у строго встановленій формі письмове абстрактне та безперечне зобов'язання виплатити визначену грошову суму якійсь особі. В Україні введено використання простого та перевідного векселя. Він використовується безпосередньо для погашення довгострокових зобов'язань. При цьому залучення банків до взаєморозрахунків між підприємствами не обов'язкове. Сила векселя - у спрощеному, а тому швидкому і діючому порядку стягнення боргу у випадку відмови від оплати. В цьому без спірність векселя - від платежу неможливо не відійти, не відстрочити. В силу своєї абстрактності та безмірності вексель, при умові, що його випустило і гарантувало надійне підприємство, може обертатися на рівні з грошима, тобто бути засобом обігу та платежу. Однак неперервність обігу векселя обмежена, оскільки в кінцевому рахунку він повинен бути погашений.

Але при використанні векселя можливий ризик неплатежу трасатом (особа, яка зобов'язана оплатити по векселю), що не вигідно для постачальника, а також можливий ризик при передачі комерційних документів, що не вигідно для покупця. Щоб запобігти вищезгаданим ризикам вексельне зобов'язання гарантується банком у вигляді акцепту або авалю [38].

Однак в Україні ще не створено повністю економічних, правових, організаційних умов для широкого використання векселів в розрахунках.

Грошовий обіг здійснюється в двох формах – в формі безготівкових грошових розрахунків, і в формі обігу готівкових грошей. Сфери використання готівкового грошового обігу і безготівкових розрахунків визначені законодавством України. Кожний їх елемент потребує особливого підходу в бухгалтерському обліку.

1.2 Нормативно-законодавче регулювання обліку розрахункових операцій

Всі підприємства, організації та установи не залежно від їх форми власності, та підпорядкування, в своїй діяльності стосовно обліку грошових коштів повинні керуватися єдиними методами та правилами, оскільки впорядкованість даної процедури з грошовими коштами веде до чіткого виконання поставлених завдань. Таким чином органами законодавчої влади були розроблені відповідні закони, положення, інструкції по веденню обліку грошових коштів. Дотримання даних нормативів дозволяє зменшити порушення та зловживання при роботі з коштами.

Отже, при організації роботи по розрахункових операціях бюджетних установ, необхідно дотримуватись нормативних актів, які в першу чергу включають наступні:

1. ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». № 996-XIV від 16.07.1999 [26].

2. Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю,

дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, їх переліку». Постанова від 5 квітня 2012 р. № 321.[23].

3. Деякі питання реалізації норм Законів України "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні" та "Про зайнятість населення". Постанова від 31 січня 2007 р. № 70.[12].

4. Про затвердження Положення про Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю: Наказ Міністерства соціальної політики України від 14.04.2011 № 129.

5. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності. Наказ № 433 від 28.03.2013. [29].

6. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету. Наказ Міністерства фінансів України № 57 від 28.01.2002 із змінами і доповненнями[24].

7. Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні. Положення № 148 від 29 грудня 2017 р. [25].

Ведення первинних документів у бюджетних установах, таких як Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, є критично важливим процесом, що забезпечує точність, прозорість і відповідність усіх фінансових операцій вимогам законодавства. Первинні документи є основою для ведення бухгалтерського обліку і мають бути належним чином оформлені та зберігані. [26].

Швидкість розрахунків, як показує практика, може змінюватись від кількох місяців, як це було раніше по розрахунках в різних галузях економіки, до кількох годин, що стало можливим завдяки введенню системи електронних платежів. Чим швидше здійснюється процес розрахунків, тим ефективніше працює економіка.

Первинні документи є необхідною базою для належного ведення бухгалтерського обліку у бюджетних установах. Вони дозволяють забезпечити повноту і актуальність інформації про операції, які відбуваються в установі.

Кожен документ служить підтвердженням проведених операцій і є основою для складання звітів і відповідальності перед законодавством.

Первинні документи створюються в момент проведення господарської операції або одразу після її завершення. Це важливо для забезпечення точності та своєчасності відображення фінансових даних. Згідно з пунктом 2.4 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 "Запаси", первинні документи реєструються у відповідних облікових регістрах у день здійснення операції. Це може бути журнал обліку, електронна база даних чи інша система реєстрації. Реєстрація дозволяє забезпечити зберігання і систематизацію документів, що важливо для подальшого аналізу та звітності[12].

Всі реквізити мають бути заповнені акуратно і без помилок. Документи зберігаються в паперовому або електронному вигляді протягом строків, визначених законодавством.

Законом України "Про електронні документи та електронний документообіг" № 851-IV від 22 травня 2013 року встановлюються вимоги до електронних документів. Електронний документ повинен мати ті самі обов'язкові реквізити, що й паперовий, і може бути використаний в обліку за умови, що на ньому накладено електронний підпис відповідно до вимог Закону України "Про електронні довірчі послуги" № 2155-VIII від 5 жовтня 2017 року. Електронний підпис забезпечує автентичність і юридичну силу електронних документів, що дозволяє використовувати їх у бухгалтерському обліку та для офіційної звітності.

Відповідальність за правильність і своєчасність складання первинних документів несуть посадові особи, які їх складають та підписують. Це включає внутрішній контроль за дотриманням процедур та регламентів, регулярні перевірки для виявлення та виправлення можливих помилок [21].

Ведення такого роду бухгалтерії допомагає відділенню Фонду не тільки виконувати законодавчі вимоги, але й забезпечує вищий рівень контролю за фінансовими потоками. Завдяки чіткому документуванню, кожен фінансовий рух є повністю обґрунтованим і піддатливим аналізу. Це критично важливо для бюджетної установи.

1.3 Теоретико-практичні аспекти обліково-контрольного процесу розрахункових операцій

Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю проводить фінансовий облік на базі меморіальних ордерів та журналів-ордерів, зібраних з первинних документів. Ці записи слугують основою для формування детальної картини фінансового стану організації. Через це бухгалтерія може відображати точні фінансові результати відповідно до вимог законодавства, що гарантує прозорість і відкритість у фінансових операціях.

Пояснювальну записку щодо виконання показників фінансових планів за звітний період, підготовлену з урахуванням вимог, викладених у Рекомендаціях щодо складання фінансового плану пустанови та звіту про його виконання, підготовки пояснювальних записок до них.

Балансовий звіт у Сумському ОВФСЗОІ заповнюється за певними правилами особливо через специфіку джерел фінансування та цільове використання коштів. Ось як це зазвичай відбувається:

Перш за все, бухгалтер бюджетної установи збирає всі необхідні первинні документи та дані з бухгалтерської програми або системи, які відображають усі господарські операції установи. Це включає дані про доходи, витрати, активи, зобов'язання, і також інформацію про бюджетні асигнування та їх використання.

Баланс у бюджетній установі має три основні частини: активи, пасиви та власний капітал.

- Активи поділяють на поточні та необоротні. Вони можуть включати грошові кошти, кошти на рахунках у банках, дебіторську заборгованість, основні засоби (будівлі, обладнання тощо), нематеріальні активи.

- Пасиви також поділяють на короткострокові та довгострокові зобов'язання. Включають зобов'язання перед постачальниками, короткострокові борги, відрахування на соціальне страхування, податкові зобов'язання.

- Власний капітал включає фонди (статутний, резервний, спеціальні фонди) та нерозподілені доходи попередніх періодів.

Після класифікації всіх активів і пасивів, бухгалтер вводить дані в балансовий звіт:

- Заповнюються відповідні розділи активів та пасивів згідно з бухгалтерською класифікацією.
- Кожен пункт має бути підкріплений відповідними документами та обліковими записами.
- Переконайтеся, що сума активів дорівнює сумі пасивів плюс власний капітал, що забезпечує збалансованість звіту.

Перед поданням звіту на затвердження, він має бути перевірений за помилки або невідповідності. Балансовий звіт має бути підписаний відповідальним керівником установи (наприклад, директором) та головним бухгалтером.

Перед заповненням звіту бухгалтер збирає всі необхідні дані про доходи та витрати установи. Це включає інформацію з бухгалтерської системи, меморіальних ордерів, журналів-ордерів, а також підтверджуючі документи, як от накладні, рахунки, акти виконаних робіт тощо.

Звіт про фінансові результати містить наступні основні розділи:

- Доходи - всі грошові надходження установи, які можуть включати бюджетні асигнування, доходи від послуг, гранти, донативні внески, інші нерегулярні доходи.
- Витрати - всі видатки установи, включаючи витрати на заробітну плату, комунальні послуги, придбання товарів та послуг, амортизацію та інші операційні витрати.

Після того, як усі доходи та витрати внесено до звіту, робиться розрахунок чистого фінансового результату:

Чистий результат=Доходи–Витрати.

Якщо доходи перевищують витрати, установа отримує прибуток. Якщо витрати перевищують доходи, установа має збиток.

Звіт про рух грошових коштів у бюджетній установі зазвичай поділяється на три основні розділи:

- Надходження коштів (приплив грошових коштів)
- Видатки (відтік грошових коштів)
- Залишок на кінець періоду

У цьому розділі вказуються всі джерела надходження коштів, включаючи:

- Асигнування з державного бюджету
- Доходи від основної діяльності
- Гранти та благодійні внески
- Інші надходження

Кожне надходження фіксується з указанням дати, суми, джерела надходження та відповідного коду бюджетної класифікації.

У цьому розділі відображаються всі витрати установи, включаючи:

- Витрати на оплату праці
- Комунальні платежі
- Придбання товарів, робіт та послуг
- Капітальні видатки
- Інші видатки

Кожна видаткова операція фіксується з указанням дати, суми, призначення платежу та відповідного коду бюджетної класифікації.

Визначений строк усунення виявлених у техніці дефектів, дорівнює двадцяти дням. Інші строки та можливість стягнення штрафу не покупця, а з постачальника машин може передбачено сторонами договору. При не усуненні дефектів у встановлений строк покупець вправі на протязі двох місяців списати штраф у безакцентному порядку з постачальника недоброякісної техніки, якщо таке передбачено договором[34].

Договори, які укладаються постачальниками, мають особливості, в залежності від виду продукції, що постачається. Так, в угодах про закупку сировини, крім кількості продукції, ціни, умов взаєморозрахунків, перевезення, може бути передбачена оплата послуг по переробці та зберіганню. Більші за розмірами підприємства з поточним виробництвом підписують угоди частіше всього на рік.[6]

При реалізації продукції виникають різні ризики, пов'язані з продажем та зберіганням продукції покупцем, а також, залежні від платоспроможності останнього. Тому в договорах на реалізацію будь-якої продукції повинно бути визначено, в яких пропорціях між учасниками угоди розподіляються наслідки форс-мажорних обставин.

У відповідності з законодавством покупці продукції, сировини та товарів сплачують постачальникам пеню в розмірі 2% за кожен день прострочки платежу від суми несвоєчасно оплаченої продукції, а при просрочці більше 30 днів - у розмірі 30%. Стягнення пені на користь постачальника проводиться в безакцизному порядку на основі його вимоги у відповідності з банківськими правилами кредитної установи покупця продукції, зі стягненням на користь останнього 5 % одержаної пені. Спори, які виникають між сторонами, розглядаються судом або арбітражним судом у встановленому порядку, а по згоді партнерів - третейським судом. [10]

Для того, щоб ділова мова бізнесу була зрозуміла всім, хто її створює і хто нею користується, повинна бути перш за все створена нормативна база, в якій у доступній формі був би викладений механізм відображення господарських процесів в бухгалтерському обліку.

У цьому напрямку за роки незалежності нашої держави відбулися суттєві зміни. Так, з метою зниження трудомісткості ведення обліку були спрощені варіанти реєстрів форми обліку, так як вона є найбільш поширеною в бухгалтерському обліку, та наближення його до міжнародних стандартів.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

2.1 Діагностика фінансово-господарської діяльності бюджетної установи

Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю є спеціалізованою державною установою, що забезпечує виконання державних програм соціальної підтримки та захисту прав осіб з інвалідністю. Установа фінансується з Державного бюджету України та інших джерел, передбачених законодавством. Діяльність установи регулюється Положенням про Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю. (Додаток А)

Основні відомості про бюджетну установу можна побачити в Виписці з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських організацій. Установа є неприбутковою організацією Витяг з Реєстру неприбуткових установ та організацій підтверджує це. (Додаток Б)

Таблиця 2.1 - Виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб

Повне найменування	Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю
Організаційно-правова форма	Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю
Місцезнаходження	Україна, Сумська обл., м.Суми, вул. Горького, буд.2
Вид економічної діяльності	88.99 Надання іншої соціальної допомоги без забезпечення проживання, не віднесених до інших угруповань(основний)
Середня кількість працівників	15 осіб

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи.

Сумське ОВФСЗО виконує важливу роль у системі соціального захисту, спрямовуючи свою діяльність на покращення якості життя осіб з інвалідністю. Основні напрямки роботи відділення охоплюють широкий спектр послуг, кожна з

яких має важливе значення для реалізації прав і можливостей цієї категорії громадян. Реабілітаційні програми включають комплекс заходів, спрямованих на відновлення або покращення фізичного, психічного і соціального стану осіб з інвалідністю. Це може бути фізіотерапія, лікувальна фізкультура, професійна та психологічна реабілітація. Програми спрямовані на те, щоб максимально залучити людину до активного і самостійного життя в суспільстві. Важливим аспектом діяльності відділення є допомога у забезпеченні осіб з інвалідністю спеціальними технічними засобами, такими як інвалідні візки, слухові апарати, ортопедичні вироби. Ці засоби значно полегшують повсякденне життя осіб з інвалідністю, забезпечуючи їх більшу мобільність та незалежність. Виписка з Єдиного Державного Реєстру юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань представлена в додатку В.

Сумське ОВФСЗОІ активно працює над забезпеченням необхідними засобами реабілітації осіб з особливими потребами. Ця діяльність є ключовою в їхній місії підтримки та інтеграції цих осіб в суспільство. Першим кроком є детальна оцінка індивідуальних потреб, що дозволяє точно визначити необхідні засоби, такі як протези, ортопедичні пристосування, засоби для пересування, слухові апарати та інше спеціалізоване обладнання.

Фонд забезпечує закупівлю та доставку цих засобів, керуючись державними стандартами закупівель для забезпечення прозорості та відповідальності. Важлива частина роботи полягає в тісній співпраці з медичними установами, що забезпечує інтегрований підхід до реабілітації, дозволяючи ефективно налаштувати засоби реабілітації для кожної особи.

Відділення Фонду також організовує навчальні семінари та тренінги, забезпечуючи користувачам необхідні навички для ефективного використання реабілітаційних засобів, а також психологічну підтримку для адаптації до змін у житті. Ключовою частиною процесу є моніторинг та оцінка ефективності програм, що дозволяє виявляти можливі проблеми та вдосконалювати майбутні ініціативи. Завдяки цим зусиллям, Сумське ОВФСЗОІ веде активне та повноцінне життя, сприяючи їхній соціальній інтеграції та незалежності.

Відділення було зареєстровано 18 листопада 1993 року з ЄДРПОУ кодом 14004771. Юридична адреса установи знаходиться за адресою: 40004, місто Суми, вулиця Горького, 2. Василь Григорович Калита є уповноваженою особою юридичної особи та керується у своїй діяльності Положенням про Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю.(Додаток А)

Інформація про фінансово-майновий стан Сумського ОВФСЗОІ представлена звітністю за 2021-2023 роки в додатку Д.

Таблиця 2.2- Динаміка чисельності працівників бюджетної установи, осіб

№ п/п	Показник	2022р.	2023р.	Відхилення (+; -) 2023 р. до 2022 р.
1	Керівництво	2	2	-
2.	Відділ забезпечення зайнятості, соціального захисту осіб з інвалідністю	3	3	-
3.	Відділ бухгалтерського обліку та звітності	3	4	+1
4.	Відділ планово-економічної роботи, моніторингу якості реабілітаційних послуг, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації	4	4	-
5.	Сектор кадрової роботи, системного адміністрування та організаційно-документального забезпечення	2	2	-
6.	Господарська служба	1	1	-
	Разом працівників	15	16	+1

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи

Дані таблиці 2.2 свідчать, що загальна чисельність працівників значно не змінилась і в підсумку склала 16 осіб, єдине збільшення персоналу відбулося у відділі бухгалтерського обліку та звітності(+1 працівник), що може бути пов'язане зі зростанням навантаження на цей відділ або необхідністю посилення контролю за фінансовими операціями. Інші підрозділи зберегли стабільну кількість працівників, що свідчить про відсутність значних змін в організаційній структурі чи обсягах роботи інших відділів.

Відділення Фонду активно займається наданням консультативних послуг, що включають правові поради, інформацію про доступні державні та громадські програми підтримки, а також допомогу в оформленні необхідних документів. Ці послуги спрямовані на підвищення обізнаності осіб з інвалідністю про їхні права та можливості. Одним з напрямків роботи відділення є сприяння у працевлаштуванні осіб з інвалідністю. Це включає організацію спеціальних тренінгів, професійну підготовку та перепідготовку, а також співпрацю з роботодавцями для створення доступних і комфортних умов праці. Така діяльність сприяє соціальній інтеграції і дозволяє особам з інвалідністю відчувати себе повноцінними членами суспільства. Кожен з цих напрямків відіграє критичну роль у забезпеченні комплексного підходу до вирішення проблем і потреб осіб з інвалідністю, сприяючи їх максимальній адаптації та самореалізації.

Динаміка чисельності осіб з інвалідністю за моніторинговою інформацією по Сумському ОВФСЗОІ представлена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3- Динаміка чисельності осіб з інвалідністю за моніторинговою інформацією по Сумському ОВФСЗОІ, осіб

№ п/п	Показник	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення (+; -) 2023 р. до 2021 р.
1.	Особи з інвалідністю, всього:	63351	64025	64103	+752
1.1	Діти	4110	4114	4119	+9
1.2	I група	6502	6671	6712	+210
1.3	II група	19370	19402	19421	+51
1.4	III група	33369	33838	33851	+482

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи

Таблиця 2.3 відображає динаміку чисельності осіб з інвалідністю за період з 2021 по 2023 рік у межах Сумського ОВФСЗОІ. За цей час спостерігається незначне, але стабільне збільшення загальної кількості осіб з інвалідністю. У 2021 році їх кількість становила 63 351 особу, а в 2023 році – 64 103 особи. Збільшення на 752 особи свідчить про загальне зростання кількості людей, які отримали

статус особи з інвалідністю. Приріст у 752 особи за три роки (приблизно 1,2%) може бути пов'язаний як зі зростанням захворювань, так і з покращенням діагностики або доступу до соціальної підтримки. Кількість дітей з інвалідністю також дещо зросла: з 4110 у 2021 році до 4119 у 2023 році (+9 осіб). Це незначне збільшення свідчить про стабільність у цій категорії. Невелике зростання може бути пов'язане з демографічними змінами або підвищеним доступом до офіційної діагностики та соціальних послуг. Кількість осіб з I групою інвалідності зросла на 210 осіб – з 6502 у 2021 році до 6712 у 2023 році. Це зростання може свідчити про збільшення кількості тяжких захворювань або про покращення доступу до процедур встановлення інвалідності серед осіб із найважчими формами захворювань. Кількість осіб з II групою інвалідності збільшилась незначно, з 19 370 у 2021 році до 19 421 у 2023 році (+51 особа). Це свідчить про стабільність у цій категорії, хоча, можливо, нові випадки інвалідності могли виникнути внаслідок поранень серед військових та цивільних під час війни. Найбільше зростання зафіксовано серед осіб з III групою інвалідності: з 33 369 у 2021 році до 33 851 у 2023 році, що становить приріст на 482 особи. Це збільшення може бути зумовлене менш тяжкими пораненнями, які все ж призвели до інвалідності, а також підвищеною діагностикою та оформленням статусу інвалідності серед постраждалих.

Загальний приріст чисельності осіб з інвалідністю на 752 особи за три роки може бути частково пов'язаний з наслідками війни в Україні. Це стосується, зокрема, військових та цивільних, які постраждали внаслідок бойових дій. Найбільше збільшення зафіксоване у категорії III групи інвалідності (+482 особи), що може свідчити про погіршення стану здоров'я у населення та отримання травм під час війни.

Кошторис Сумського ОВФСЗОІ за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» представлено в таблиці 2.4.

Аналізуючи в таблиці 2.4 динаміку кошторису Сумського ОВФСЗОІ за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з

інвалідністю» за 2022 рік та КПКВК 2507110 «Соціальний захист осіб з інвалідністю» за 2023 рік, можна виділити такі ключові моменти, що у 2022 році надходження склали 42 208 391,94 грн, тоді як у 2023 році вони зросли до 92 894 584,85 грн. Збільшення становить +50 686 192,91 грн, що є значним приростом

Таблиця 2.4 Динаміка Кошторису Сумського ОВФСЗОІ за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» за 2022рік та КПКВК 2507110 «Соціальний захист осіб з інвалідністю» за 2023рік.

№ п/п	Показник	2022р.	2023р.	Відхилення (+; -) 2023 р. до 2022 р.
1.	Надходження за загальним фондом, грн	42 208 391,94	92 894 584,85	+50 686 192,91
2.	Обсяг поточних видатків, грн	42 208 391,94	92 894 584,85	+50 686 192,91
3.	Кошти спеціального фонду, всього, грн	396 524,88	765 408,30	+368 883,42
4.	Видатки спеціального фонду, всього, грн	396 524,88	765 408,30	+368 883,42
4.1	в т.ч. товари, послуги	200 742,42	287 919,98	+287 919,98
4.2	інші поточні видатки	195 782,46	477 489,22	+281 706,76

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи.

Це може свідчити про збільшення фінансування на соціальні програми, пов'язані із підтримкою осіб з інвалідністю, зокрема, в умовах зростання потреб у реабілітаційних послугах через наслідки війни. Подібна динаміка спостерігається і в обсязі поточних видатків. У 2022 році видатки склали 42 208 391,94 грн, а в 2023 році вони зросли до 92 894 584,85 грн. Приріст на +50 686 192,91 грн свідчить про збільшення витрат на соціальні та реабілітаційні заходи для осіб з інвалідністю.

Кошти спеціального фонду в 2022 році становили 396 524,88 грн, а в 2023 році зросли до 765 408,30 грн, що дає приріст на +368 883,42 грн. Це також може вказувати на збільшення фінансування для додаткових програм чи проєктів у сфері підтримки осіб з інвалідністю.

Видатки спеціального фонду також збільшилися з 396 524,88 грн у 2022 році до 765 408,30 грн у 2023 році. Приріст склав +368 883,42 грн, що вказує на

більші витрати в рамках спеціального фонду. У 2022 році видатки на товари та послуги склали 200 742,42 грн, тоді як у 2023 році вони збільшилися до 287 919,98 грн, що дає приріст на +87 177,56 грн. Це свідчить про зростання потреб у закупівлях товарів і послуг, пов'язаних з наданням допомоги та реабілітаційних заходів. Інші поточні видатки зросли з 195 782,46 грн у 2022 році до 477 489,22 грн у 2023 році, що означає приріст на +281 706,76 грн. Це вказує на збільшення витрат на різні аспекти поточної діяльності, можливо, на підтримку інфраструктури чи додаткові соціальні послуги.

Загалом, аналіз динаміки кошторису свідчить про суттєве збільшення як надходжень, так і видатків у 2023 році. Найбільше зростання спостерігається в загальному фонді, що може бути пов'язано з необхідністю підвищеної підтримки осіб з інвалідністю, особливо в умовах війни.

Таблиця 2.5 - Динаміка Кошторису Сумського ОВФСЗОІ за КПКВК 2507040 «Забезпечення діяльності Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю»

№ п/п	Показник	2022р.	2023р.	Відхилення (+; -) 2023 р. до 2022 р.
1.	Надходження за загальним фондом, грн	3 135 990,12	3 668 279,11	+532 288,99
2.	Обсяг поточних видатків, грн	3 135 990,12	3 668 279,11	+532 288,99
3.	Кошти спеціального фонду, всього, грн	21 424,10	47 609,59	+26 185,49
3.1	оплата за послуги (оренда)	21 333,46	47 609,59	+26 185,49
4.	Видатки спеціального фонду, всього, грн	30 584,91	14 661,84	-15 923,07
4.1	в т.ч. товари, послуги	30 584,91	13 651,84	-16 933,07
4.2	інші поточні видатки	-	810,00	+810,00

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи.

Аналізуючи динаміку кошторису Сумського ОВФСЗОІ за КПКВК 2507040 «Забезпечення діяльності Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю» за 2022 та 2023 роки в таблиці 2.5, можна виділити такі основні моменти, що у 2022 році надходження за загальним фондом склали 3 135 990,12 грн, а в 2023 році зросли до 3 668 279,11 грн. Приріст становить +532 288,99 грн, що свідчить про збільшення фінансування на забезпечення діяльності Фонду. Це може бути

пов'язано з розширенням програм, адміністративних потреб або підвищенням операційних витрат. Обсяг поточних видатків відображає таку саму динаміку: у 2022 році видатки становили 3 135 990,12 грн, а в 2023 році зросли до 3 668 279,11 грн. Приріст аналогічний до загального фонду – +532 288,99 грн. Це свідчить про збільшення операційних витрат Фонду у 2023 році.

Кошти спеціального фонду також збільшилися: у 2022 році вони становили 21 424,10 грн, а в 2023 році зросли до 47 609,59 грн, що є приростом на +26 185,49 грн. Основне джерело цих коштів – плата за послуги, зокрема оренда, яка теж зросла на цю суму. Видатки спеціального фонду зменшилися з 30 584,91 грн у 2022 році до 14 661,84 грн у 2023 році, що становить зниження на -15 923,07 грн. Це може свідчити про оптимізацію витрат або зменшення потреб у фінансуванні певних напрямків діяльності, покритих коштами спеціального фонду. Видатки на товари та послуги значно скоротилися: з 30 584,91 грн у 2022 році до 13 651,84 грн у 2023 році, що означає зниження на -16 933,07 грн. Це свідчить про зменшення закупівель товарів чи послуг у рамках діяльності Фонду.

У 2023 році з'явився новий пункт «Інші поточні видатки», на які було витрачено 810,00 грн, хоча в 2022 році ці видатки не зазначались. Це може вказувати на появу нових витратних категорій, які не були враховані раніше.

Загальний аналіз таблиці свідчить про збільшення надходжень і поточних видатків за загальним фондом у 2023 році, що вказує на підвищення фінансування діяльності Фонду. Кошти спеціального фонду також зросли, переважно завдяки збільшенню доходів від оренди. Однак видатки спеціального фонду суттєво знизилися, що може свідчити про оптимізацію витрат або зміну фінансових потреб у 2023 році.

Дані таблиці 2.6 свідчать, що аналіз структури касових видатків за кошторисом Сумського діалектного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю (ОВФСЗОІ) за 2021–2023 роки демонструє зміни у видатках, які відображають пріоритети фінансування та адаптацію до нових умов. Таким чином у 2021 році витрати на оплату праці становили 2 515 046 грн (83,3%), у 2022 році вони зросли до 3 118 462 грн (78,8%), а в 2023 році – до 3 143 110 грн (77,1%).

Хоча абсолютна сума витрат на заробітну плату збільшилася, її відсоток у загальних видатках зменшився. Це може свідчити про те, що з часом інші видатки стали більш вагомими в загальному бюджеті, незважаючи на важливість оплати праці. Витрати на товари і послуги зросли з 253 105 грн (8,4%) у 2021 році до 420 664 грн (10,6%) у 2022 році, а в 2023 році – до 465 971 грн (11,4%). Це свідчить про збільшення фінансування на цю статтю, зокрема в умовах підвищення цін на товари та послуги. Частка витрат на товари і послуги у загальних витратах зросла, що може вказувати на зростання потреб у матеріальних ресурсах.

Таблиця 2.6 - Структура касових видатків за кошторисом Сумського ОВФСЗОІ за 2021-2023рр., грн.

№ з/п	Вид видатків	2021р.		2022р.		2023р.	
		Сума, грн.	%	Сума, грн.	%	Сума, грн.	%
1	Оплата праці і нарахування на заробітну плату	2 515 046	83,3	3 118 462	78,8	3 143 110	77,1
2	Використання товарів і послуг	253 105	8,4	420 664	10,6	465 971	11,4
	у т.ч.: предмети, матеріали, обладнання	98 060	3,3	265 950	6,7	302 070	7,4
	Оплата послуг (крім комунальних)	99 130	3,3	83 597	2,1	78 990	1,9
	Видатки на відрядження	2 240	0,1	2 800	0,1	9 900	0,2
	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	52 055	1,6	65 726	1,7	72 420	1,8
3	Інші поточні видатки	80		80		2800	0,2
Разом		3 019 716	100	3 957 279	100	4 075 261	100

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи

Витрати на предмети, матеріали та обладнання зросли з 98 060 грн (3,3%) у 2021 році до 302 070 грн (7,4%) у 2023 році. Це вказує на значне збільшення інвестицій у матеріально-технічне забезпечення. Натомість витрати на оплату послуг (крім комунальних) зменшилися з 99 130 грн (3,3%) у 2021 році до 78 990 грн (1,9%) у 2023 році, що може свідчити про скорочення або оптимізацію витрат на послуги.

Таблиця 2.7 – Динаміка статей активу та пасиву балансу Сумського ОВФСЗОІ за 2021-2023рр., грн.

Показники	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення (+; -) 2023 р. до 2021 р.
Нефінансові активи: Основні засоби	543903	532143	563306	+19403
-первісна вартість	1529507	1537783	1667575	+138068
-знос	985604	1005640	1104269	+118665
Незавершені капітальні інвестиції	-	-	-	-
Довгострокові біологічні активи: -запаси	52441	122414	84914	+32473
Фінансові активи: - за розрахунками із соціального страхування;	3547	-	-	-3547
- за виданими авансами	4325788	7996679	14766398	+10440610
інша поточна дебіторська заборгованість	3	5101	-	-3
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у -національній валюті, в т.ч. у	87373	90450	112082	+24709
-касі	19607	31087	20414	+807
-казначействі	67766	59363	91668	+23902
Витрати майбутніх періодів	1495	-	-	-1495
Власний капітал та фінансовий результат: -внесений капітал	1529507	1537783	1667575	+138068
Фінансовий результат	3478006	7146043	13859125	+10381119
Цільове фінансування	-	-	-	
Зобов'язання: Поточні зобов'язання: -за платежами до бюджету	692	147	-	-692
-за розрахунками з оплати праці	2855	610	-	-2855
-інші поточні зобов'язання	-	53450	-	-

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи

Видатки на відрядження зросли з 2 240 грн (0,1%) у 2021 році до 9 900 грн (0,2%) у 2023 році, що може свідчити про активізацію роботи в польових умовах або участь у різних заходах. Оплата комунальних послуг та енергоносіїв також

зросла з 52 055 грн (1,6%) у 2021 році до 72 420 грн (1,8%) у 2023 році, що, можливо, пов'язано зі зростанням тарифів на комунальні послуги. Витрати у цій категорії залишалися на рівні 80 грн у 2021 та 2022 роках, але в 2023 році вони зросли до 2 800 грн (0,2%). Це може свідчити про збільшення різних витрат, які раніше не враховувалися або не потребували фінансування.

Загалом, структура касових видатків за 2021–2023 роки показує зростання фінансування у сфері товарів та послуг, що відображає адаптацію до нових умов, а також збільшення витрат на заробітну плату, хоча частка останніх у загальному обсязі зменшується. Це може бути ознакою оптимізації витрат та акценту на матеріально-технічному забезпеченні, що є важливим для функціонування Фонду.

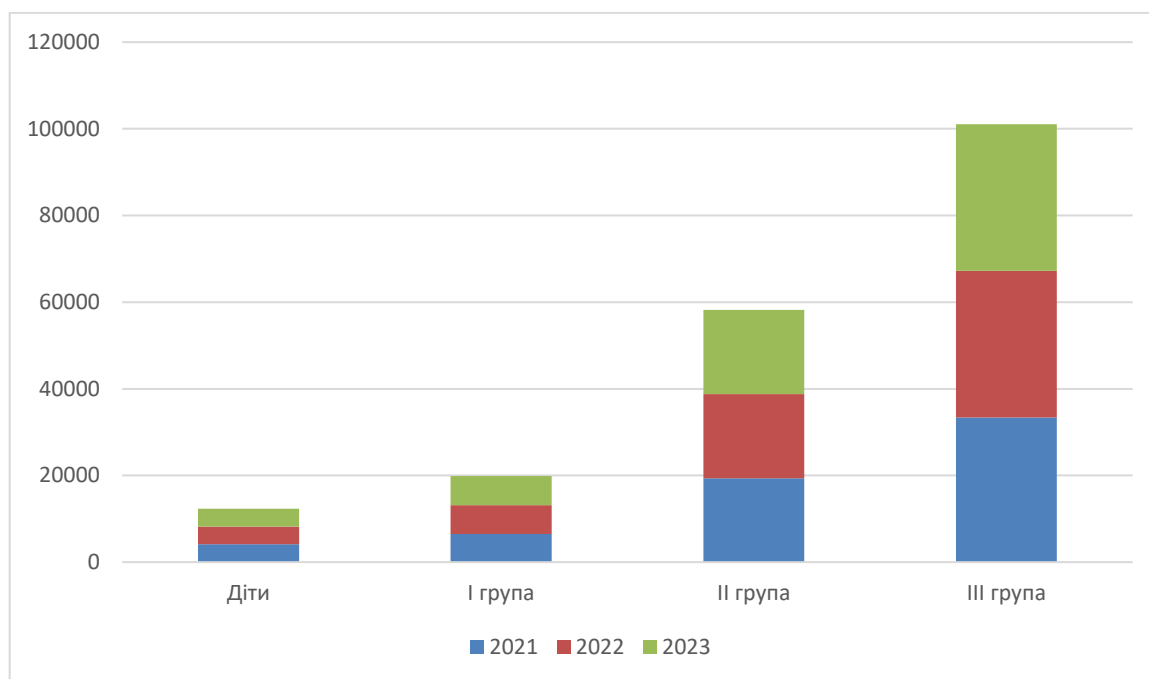

Рисунок 2.1 - Динаміка чисельності осіб з інвалідністю за моніторинговою інформацією по Сумському обласному відділенню Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, осіб.

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи

Динаміка надходження та використання коштів Сумського ОВФСЗОІ зображена у таблиці 2.8, яка дозволяє аналізувати фінансові потоки протягом зазначеного періоду.

Таблиця 2.8 - Динаміка надходження та використання коштів Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю за КПКВК 2507040 «Забезпечення діяльності Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю»

№ п/п	Показник	2021р., грн.	2022р., грн	2023р., грн.	Відхилення (+; -) 2023 р. до 2021 р.грн
1.	Затверджено на звітний рік за загальним фондом	2740460	45478100	96676205	93935745
.	Надійшло коштів за звітний рік	2726451	45344382	96562863	93836412
3.	Видатки за звітний період	2726451	45344382	96562863	93836412
4.	Оплата праці і нарахування на заробітну плату затверджено	2489546	2854439	3298931	809385
4.1	Витрачено оплата праці і нарахування на заробітну плату КЕКВ-2100	2477881	2837588	3271338	793457
4.1.1	Оплата праці КЕКВ-2110	2061499	2339700	2714675	653176
4.1.2	Нарахування на оплату праці КЕКВ-2120	416381	497888	556663	140282
5.	Використання товарів і послуг затверджено, КЕКВ-2200	244834	42045654	92522390	92277556
5.1	Використання товарів і послуг, КЕКВ-2200	242569	41936484	92436758	92194189
5.1.1	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар, КЕКВ-2210	98056	239355	249480	151424
5.1.2	Оплата послуг (крім комунальних) КЕКВ-22	90095	819602	1690219	1600124
5.1.3	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв, КЕКВ-2270	52268	56229	71321	19053
5.1.4	Оплата теплопостачання, КЕКВ-2271	33009	36171	48505	15496
5.1.5	Оплата електроенергії, КЕКВ-2273	15040	16060	17755	2715
5.1.6	Оплата інших енергоносіїв та інших комунальних послуг, КЕКВ-2275	3033	2730	3805	772
5.1.7	Дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних(регіональних) програм, КЕКВ-2280	810	40883716	90421537	90420727
5.1.8	Окремі заходи по реалізації державних(регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку, КЕКВ-2282	810	40883716	90421537	90420727
6	Соціальне забезпечення, КЕКВ-2700		570309	852082	852082

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи.

Ця інформація важлива для оцінки ефективності розподілу та використання бюджетних коштів, призначених на покращення життєвих умов та надання необхідних послуг особам з інвалідністю. Ця інформація дозволяє оцінити, наскільки ефективно управління фонду використовує наявні ресурси, які напрямки фінансування вимагають оптимізації, та як змінювалися фінансові потоки протягом звітного періоду.

Загальний фінансовий аналіз динаміки надходження та використання коштів Сумського ОВФСЗОІ демонструє значне зростання за період з 2021 по 2023 рік по основним категоріям. Затверджений бюджет за загальним фондом збільшився з 2,740,460 грн. у 2021 році до 96,676,205 грн. у 2023 році, що свідчить про збільшення фінансування на 3,533% протягом зазначеного періоду. Надходження коштів за звітний рік майже ідентичне до затвердженого бюджету, що свідчить про високу точність планування та ефективність управління фондами.

Видатки за звітний рік точно відповідають надходженням коштів, підтверджуючи повне використання отриманих коштів за призначенням. Затверджені видатки на оплату праці зросли з 2,489,546 грн. у 2021 році до 3,298,931 грн. у 2023 році, що може вказувати на зростання заробітної плати. Значне зростання видатків на товари та послуги, з 244,834 грн. у 2021 році до 92,522,390 грн. у 2023 році, демонструє збільшення закупівель, необхідних для діяльності Фонду.

Зросли видатки на соціальне забезпечення з 570,309 грн. у 2021 році до 852,082 грн. у 2023 році, що свідчить про збільшення фінансування заходів соціального захисту. Звіт про надходження та використання коштів загального фонду представлено в додатку Е.

Ці дані свідчать про активне та масштабне збільшення фінансових ресурсів, спрямованих на покращення соціального захисту осіб з інвалідністю, що відображає зростання відповідальності та відданості уряду щодо підтримки цієї категорії громадян.

2.2 Особливості первинного, обліку розрахункових операцій бюджетної установи

Організація бухгалтерського обліку в Сумському ОВФСЗОІ забезпечується з дотриманням усіх норм і правил, що регулюють бухгалтерську діяльність в Україні. Система обліку в установі розроблена так, щоб сприяти прозорості, ефективності та відповідальності у фінансових питаннях.

Основу структури бухгалтерського обліку складає відділ бухгалтерії, який відповідає за реєстрацію усіх фінансових операцій, що відбуваються в організації. Цей відділ забезпечує збір, обробку та аналіз фінансової інформації, що необхідна для внутрішнього і зовнішнього звітування.

Рисунок 2.2 - Загальна схема обліку меморіально-ордерної форми

Джерело: розроблено автором на підставі даних дослідження

Таблиця 2.9- Детальна інформація про первинні документи, що використовуються в бухгалтерському обліку розрахункових операцій

Назва документу	Зміст даних документу	Призначення документу	Хто складає документ
Банківська виписка	Інформація про всі операції на банківському рахунку за певний період.	Використовується для контролю за рухом коштів на рахунках.	Банк
Платіжне доручення	Дані про перерахування коштів з рахунку одного суб'єкта на рахунок іншого.	Використовується для здійснення платежів.	Бухгалтер
Акт приймання-передачі	Відомості про фактичну передачу товарів, робіт, послуг.	Засвідчує приймання робіт, товарів або послуг.	Бухгалтер або менеджер проєкту
Акт приймання-передачі ОЗ	Деталі про надходження або вибуття основних засобів.	Використовується для оформлення приймання або списання основних засобів.	Бухгалтер або відділ основних засобів
Інвентарна картка ОЗ	Облік кожного об'єкта основних засобів.	Для деталізованого обліку основних засобів.	Бухгалтер або відділ основних засобів
Видаткова накладна	Відомості про видачу матеріалів зі складу.	Реєстрація видачі матеріалів зі складу.	Складальник або бухгалтер
Матеріальний звіт	Зведення про рух матеріальних цінностей на складі за певний період.	Використовується для звітності про стан складських запасів.	Складальник або бухгалтер
Табель обліку робочого часу	Фіксація фактично відпрацьованого часу працівниками.	Для обліку відпрацьованого часу і розрахунку заробітної плати.	Відділ кадрів
Розрахунково-платіжна відомість	Документ для нарахування та виплати заробітної плати працівникам.	Забезпечує точний облік виплати зарплат.	Бухгалтер
Акт виконаних робіт	Підтвердження виконання робіт або надання послуг, з вказівкою деталей і вартості.	Використовується для обліку виконаних робіт і послуг.	Бухгалтер або відділ продажів
Рахунок на оплату	Документ, що виписується для оплати виконаних робіт або наданих послуг.	Для вимоги оплати за надані послуги або виконані роботи.	Бухгалтер або відділ продажів
Акт звірки розрахунків	Підтверджує взаємні розрахунки між	Для підтвердження точності взаємних	Бухгалтер

	установами.	розрахунків.	
--	-------------	--------------	--

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи.

Для бюджетних установ, таких як Сумське ОВФСЗОІ використовуються різноманітні види первинних документів, що наведені в таблиці 2.9 кожен з яких має своє специфічне призначення.

Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю ефективно організувало бухгалтерський облік розрахункових операцій, використовуючи меморіальні ордери для документування і систематизації всіх фінансових транзакцій. Ці ордери допомагають точно відображати економічні операції та забезпечують юридичну обґрунтованість кожного фінансового руху.

Ця таблиця 2.9 допомагає систематизувати і зрозуміти використання документів, що є основними інструментами для ведення обліку в бюджетних установах. Вони забезпечують точність, прозорість і відповідність фінансових операцій вимогам законодавства, сприяючи ефективному управлінню державними коштами та підвищенню прозорості фінансової діяльності. Ці вимоги є обов'язковими для забезпечення достовірності і законності всіх фінансових операцій. Правильне заповнення реквізитів допомагає уникнути непорозумінь і забезпечує легкість перевірки документів у майбутньому.

Ведення первинних документів має ключове значення для бухгалтерського обліку в бюджетних установах, оскільки це становить основу для всієї бухгалтерської системи. Ці документи дозволяють не тільки фіксувати кожен господарську операцію, але й забезпечують легальність та прозорість фінансової звітності, а також слугують підставою для відповідності діяльності законодавству.

Первинні документи в бюджетних установах, які включають банківські виписки, рахунки-фактури, акти виконаних робіт, інвентарні картки та багато інших, виконують декілька важливих функцій. Вони забезпечують доказову базу для всіх фінансових звітів, допомагають в аудиторських перевірках та сприяють адекватному внутрішньому контролю.

Крім того, належне ведення первинних документів гарантує, що всі фінансові транзакції відповідають бюджетним асигнуванням і допомагає

запобігати фінансовим порушенням. Таким чином, ці документи не тільки слугують для обліку діяльності установи, але й є інструментом для забезпечення ефективного використання державних ресурсів.

Меморіальні ордери є основою первинного обліку у відділенні, забезпечуючи реєстрацію всіх вхідних та вихідних платежів, включаючи виплати, надходження та інші операції. Кожен документ, такий як платіжні інструкції, рахунки-фактури, акти виконаних робіт, відомості на виплату коштів, супроводжується меморіальним ордером, який вноситься до відповідного реєстру.

Меморіальний ордер 4/2-авт Накопичувальна відомість за розрахунками з дебіторами представлена в додатку Є. Ведення обліку через меморіальні ордери дозволяє відділенню здійснювати систематичний і прозорий контроль за всіма фінансовими процесами. Це сприяє точності фінансової звітності та дотриманню високих стандартів управлінської практики. Застосування затвердженого плану рахунків забезпечує класифікацію та однозначність у веденні бухгалтерського обліку. Зведення розрахункових відомостей із заробітної плати та стипендій представлені в Меморіальному ордері 5-авт, який підтверджено Табелем використання робочого часу та Розрахунково-платіжною відомістю за видами оплати (додаток Ж).

Накопичувальна відомість руху грошових коштів загального фонду на рахунках, відкритих в органах Державного казначейської служби України (банках) надана в Меморіальному ордері 2/2-авт. (додаток З).

Важливою частиною процесу є використання сучасних бухгалтерських програм, які інтегровані з системою меморіальних ордерів, забезпечуючи автоматизацію багатьох аспектів роботи бухгалтерії. Це включає автоматизацію обліку розрахункових операцій відділення, ведення реєстрів та підготовку звітності.

Фонд регулярно готує фінансові звіти, такі як баланс, звіт про фінансові результати та звіт про рух грошових коштів, на основі даних з меморіальних ордерів. Ці звіти підлягають обов'язковій перевірці аудиторами, що гарантує їх відповідність законодавчим вимогам та внутрішнім політикам. (додаток Д)

Всі відносини оформлюються договорами, які підлягають ретельній перевірці з боку головного та провідного бухгалтерів відділення, забезпечуючи точність відповідності сум договорів бюджетним призначенням та відповідність розрахунків чинному законодавству. Договір забезпечення допоміжними засобами реабілітації з ТОВ «Світ літньої людини та реабілітації» представлено в додатку Л.

Головний бухгалтер відповідно до своїх обов'язків погоджує проекти договорів, а провідний бухгалтер реєструє всі укладені договори у Журналі реєстрації договорів, забезпечуючи систематичний облік всіх господарських відносин. Попередня оплата за договорами можлива тільки після отримання належно оформленого рішення від головного розпорядника бюджетних коштів, що вимагає строгого дотримання установлених процедур та термінів. Договір забезпечення допоміжними засобами реабілітації з ТОВ «Ортопед» представлено в додатку М. Накопичувальна відомість за розрахунками з кредиторами зформована а Меморіальному ордері 6/2 ДЗР-авт (додаток К).

Довіреності на одержання цінностей, включаючи товаро-матеріальні цінності, купівлю-продаж, зберігання або ремонт, видаються і реєструються провідним бухгалтером, що гарантує належне документальне супроводження цінностей. Крім того, відділення має забезпечувати безумовне дотримання норм постанови Кабінету Міністрів України щодо економного використання автомобілів та пального, відповідно до бюджетних лімітів та кошторисів. Ці заходи підтримують високий стандарт бухгалтерського обліку та забезпечують прозорість фінансової діяльності Фонду.

Головний бухгалтер керує відділом, забезпечуючи дотримання фінансових норм і правил, координує підготовку звітності та взаємодію з контрольними органами. Ця роль включає в себе відповідальність за весь спектр бухгалтерської діяльності установи та забезпечення її відповідності зовнішнім аудиторським перевіркам.

Для обліку основних засобів призначений окремий бухгалтер, який відповідає за всі аспекти пов'язані з основними фондами: від придбання та

введення в експлуатацію активів до їх амортизації і списання. Це забезпечує правильне відображення вартості активів у фінансовій звітності та їх контроль.

Бухгалтер з обліку запасів має на меті контроль за всіма матеріальними ресурсами, що знаходяться на балансі установи. Від його точності залежить своєчасність і правильність обліку матеріальних потоків, що включає реєстрацію надходжень, витрат і залишків запасів.

Значне місце займає облік заробітної плати, яким в бюджетній установі займається головний бухгалтер. Це включає нарахування зарплати, відпускних, лікарняних та інших компенсацій згідно з трудовим законодавством. Разом ці спеціалісти формують команду, яка забезпечує комплексне управління фінансами відділення, забезпечуючи високий рівень прозорості та ефективності фінансового обліку.

Облік у бюджетних установах соціального захисту, таких як Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, має свої специфічні особливості, які обумовлені характером діяльності, цільовим використанням бюджетних коштів, а також специфікою ведення бухгалтерського обліку в державному секторі. Фінансування спрямоване на реалізацію конкретних програм і заходів, які мають чітко визначені цілі, напрями і строки використання. Така структура фінансування вимагає ведення обліку за кожною програмою окремо, що забезпечує прозорість використання коштів.

Фінансування з державного бюджету включає асигнування на загальнодержавні програми соціального захисту, що реалізуються на рівні всіх регіонів країни. Це можуть бути програми з підтримки осіб з інвалідністю, виплати соціальних допомог, субсидій, компенсацій тощо. Місцеві органи влади також виділяють кошти на реалізацію програм соціального захисту, що мають місцеве значення. Це можуть бути додаткові виплати, програми з працевлаштування осіб з інвалідністю, місцеві соціальні проекти. Інші джерела фінансування можуть включати благодійні внески, гранти, кошти від міжнародних організацій та інші надходження, передбачені законодавством. Ці

кошти часто спрямовуються на додаткові програми або проекти, що підсилюють основні напрямки діяльності установи.

Таблиця 2.10- Коди економічної класифікації видатків розрахункових операцій бюджетної установи Сумського ОВФСЗОІ

№п/р	КЕКВ	Найменування
1	2110	Оплата праці
2	2111	Заробітна плата
3	2120	Нарахування на оплату праці
4	2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар
5	2220	Медикаменти та перев'язувальні матеріали
6	2230	Продукти харчування
7	2240	Оплата послуг (крім комунальних)
8	2250	Видатки на відрядження
9	2260	Видатки та заходи спеціального призначення
10	2271	Оплата теплопостачання
11	2272	Оплата водопостачання та водовідведення
12	2273	Оплата електроенергії
13	2275	Оплата інших енергоносіїв
14	2282	Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку
15	2730	Інші виплати населенню
16	2800	Інші поточні видатки
17	3110	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи.

Це можуть бути додаткові виплати, програми з працевлаштування осіб з інвалідністю, місцеві соціальні проекти. Інші джерела фінансування можуть включати благодійні внески, гранти, кошти від міжнародних організацій та інші надходження, передбачені законодавством. Ці кошти часто спрямовуються на додаткові програми або проекти, що підсилюють основні напрямки діяльності установи.

Ведення обліку за кожною програмою окремо є необхідною умовою для забезпечення прозорості та ефективного управління бюджетними коштами. На початковому етапі складається детальний бюджет кожної програми. Це включає визначення потреб у фінансуванні, розподіл коштів за статтями витрат (оплата праці, придбання матеріалів, витрати на послуги, виплати допомог тощо), встановлення строків використання коштів. Для кожної програми ведеться окремий облік надходжень. Це дозволяє точно відстежувати, які кошти і в яких

обсягах були отримані з державного бюджету, місцевих бюджетів або інших джерел. Надходження реєструються на підставі фінансових документів, таких як розпорядження про виділення коштів, банківські виписки, договори про фінансову допомогу.

Кожна програма має свій окремий облік витрат. Це включає оплату праці і нарахування на заробітну плату, де ведеться окремий облік витрат на оплату праці співробітників, зайнятих у рамках конкретної програми. Витрати на придбання товарів і послуг реєструються окремо для кожної програми, це можуть бути канцелярські товари, медичне обладнання, транспортні витрати тощо. Виплати допомог і субсидій також обліковуються окремо для кожної програми. Регулярно складається звітність за кожною програмою. Це дозволяє оцінювати ефективність використання коштів, дотримання встановлених строків і відповідність витрат запланованим бюджетам. Звіти включають фінансові показники, аналіз виконання бюджету, висновки щодо досягнення цілей програми.

Контроль за використанням бюджетних коштів здійснюється на всіх етапах реалізації програм. Внутрішній контроль забезпечує відповідність витрат запланованим бюджетам і вимогам законодавства. Зовнішній аудит проводиться незалежними органами для перевірки правильності та законності використання коштів. Ведення обліку за кожною програмою окремо є критично важливим для забезпечення прозорості фінансової діяльності, що дозволяє контролювати використання коштів і запобігати їх нецільовому використанню. Це також підвищує підзвітність перед державними органами та громадськістю, забезпечуючи відповідність вимогам законодавства і підвищуючи довіру до діяльності установи. Детальний облік дозволяє своєчасно виявляти і виправляти відхилення від планів, оптимізувати витрати і підвищувати ефективність використання бюджетних коштів. Окрім того, облік витрат і доходів за програмами дозволяє оцінювати їх вплив на досягнення соціальних цілей і приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо їх подальшого фінансування або коригування.

Система класифікації, що використовується для деталізації бюджетних коштів за статтями витрат і джерелами доходів. Використання КЕКВ забезпечує структурований підхід до обліку фінансів, сприяючи прозорості та підзвітності фінансової діяльності установи. КЕКВ дозволяє детально класифікувати всі витрати бюджетної установи за конкретними статтями. Наприклад, код КЕКВ 2100 включає оплату праці і нарахування на заробітну плату. У свою чергу, КЕКВ 2110 охоплює всі виплати працівникам за виконану роботу, включаючи основну заробітну плату, додаткові виплати, премії тощо, а КЕКВ 2120 включає обов'язкові нарахування на заробітну плату, такі як соціальні внески. КЕКВ 2200 стосується використання товарів і послуг. Наприклад, КЕКВ 2210 включає витрати на закупівлю предметів, матеріалів, обладнання, інвентарю, а КЕКВ 2240 охоплює оплату за консультаційні, інформаційні, транспортні та інші послуги. Крім того, КЕКВ 2250 включає витрати на службові поїздки працівників, а КЕКВ 2270 охоплює оплату за тепло-, водопостачання, водовідведення, електроенергію, газ тощо. КЕКВ 2280 включає витрати на реалізацію програм, дослідження та інші заходи, що спрямовані на виконання державних та регіональних програм. КЕКВ 2700 стосується соціального забезпечення, а КЕКВ 2730 включає виплати допомог, субсидій, компенсацій населенню. Код КЕКВ 2800 охоплює інші поточні видатки, що не входять до зазначених вище категорій.

Доходи також класифікуються за кодами, що дозволяє забезпечити точний облік надходжень з різних джерел. Коди бюджетної класифікації доходів використовуються для деталізації доходів за джерелами, такими як державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела (гранти, благодійні внески тощо). Використання КЕКВ забезпечує високу прозорість фінансової діяльності установи. Деталізація витрат і доходів за конкретними кодами дозволяє легко відстежувати, як використовуються бюджетні кошти, і уникати їх нецільового використання. Це сприяє підвищенню довіри до фінансової діяльності установи з боку державних органів, громадськості та донорів. КЕКВ сприяє підвищенню підзвітності перед державними органами та громадськістю. Точна звітність за кодами економічної класифікації дозволяє вчасно надавати необхідну інформацію

про використання бюджетних коштів, відповідати на запити контролюючих органів і проводити аудит. Детальний облік витрат і доходів за кодами економічної класифікації дозволяє ефективно планувати бюджет, контролювати виконання бюджету, аналізувати витрати і доходи, виявляти та виправляти відхилення від планів. Це підвищує ефективність управління фінансами установи. Використання КЕКВ дозволяє детально класифікувати всі фінансові операції, що сприяє точному обліку бюджетних коштів, забезпечує контроль за їх цільовим використанням і підвищує довіру до діяльності установи з боку державних органів, громадськості та донорів.

Доходи бюджетних установ соціального захисту можуть включати фінансування з державного та місцевих бюджетів, гранти, благодійні внески, а також інші джерела, передбачені законодавством. Доходи класифікуються за кодами економічної класифікації видатків (КЕКВ) та обліковуються на рахунках бухгалтерського обліку. Основними документами для обліку доходів є бюджетні розпорядження, банківські виписки, договори про надання фінансової допомоги тощо.

Витрати класифікуються за кодами КЕКВ та включають оплату праці, придбання товарів і послуг, оплату комунальних послуг, соціальні виплати та інші поточні витрати. Кожна стаття витрат відображається на окремих рахунках бухгалтерського обліку. Основними документами для обліку витрат є накладні, акти виконаних робіт, касові ордери, рахунки-фактури тощо.

Процес обліку соціальних виплат починається з прийому заяв від отримувачів соціальних послуг. До заяв додаються необхідні документи, які підтверджують право на отримання допомоги, компенсації або субсидії. Це можуть бути довідки про доходи, документи про склад сім'ї, медичні довідки тощо. Отримані документи перевіряються на відповідність законодавчим вимогам та внутрішнім регламентам установи. Відповідальні працівники аналізують документи, після чого приймається рішення про призначення виплат.

Після затвердження рішення про нарахування виплат відповідна інформація вноситься в облікову систему. На підставі цієї інформації нараховуються суми

допомог, компенсацій або субсидій, які підлягають виплаті отримувачам. Виплата коштів здійснюється через банківські або поштові перекази, або видається готівкою через касу установи. Кожен виплатний документ повинен містити всі необхідні реквізити, включаючи суму виплати, дату, підписи відповідальних осіб та печатку установи. Всі виплати фіксуються у відповідних облікових регістрах. Для кожного виду виплат ведеться окремий облік, що дозволяє забезпечити точний контроль за витратами. Звіти про виплати готуються регулярно і подаються до відповідних державних органів. Це включає фінансові звіти, звіти про виконання бюджетних програм, аналітичні звіти тощо.

Для забезпечення точності і законності виплат в установах соціального захисту діє система внутрішнього контролю і аудиту. Це включає регулярні перевірки правильності оформлення документів, відповідності нарахованих виплат законодавчим вимогам, дотримання встановлених процедур. Внутрішні аудити допомагають виявляти і усувати можливі порушення, запобігати шахрайству і підвищувати ефективність управління фінансовими ресурсами.

У Сумському ОВФСЗОІ активно використовується Українська бухгалтерська система УБС, що дозволяє значно оптимізувати всі процеси фінансового обліку. Ця система є одним із найпопулярніших рішень в Україні, оскільки вона спеціально розроблена для відповідності законодавчим вимогам.

Використання УБС дозволяє відділенню Фонду ефективно управляти фінансовими потоками, автоматизувати ведення обліку та забезпечити точне формування звітності. Програма включає функції для обліку основних засобів, матеріальних цінностей, кадрового обліку, розрахунків з постачальниками і підрядниками, а також забезпечує контроль за виконанням бюджетних асигнувань. Автоматизація бухгалтерського обліку за допомогою УБС також забезпечує високу прозорість фінансових операцій і сприяє запобіганню помилок у фінансовій звітності. Це критично важливо для бюджетних установ, які зобов'язані звітувати про використання державних коштів.

Таким чином, впровадження УБС у відділенні Фонду допомагає не тільки в автоматизації облікових процесів, але й сприяє підвищенню ефективності

фінансового управління, зміцнюючи фундамент для відповідального та ефективного соціального захисту осіб з інвалідністю.

Також бюджетні установи соціального захисту володіють значною кількістю матеріальних цінностей, таких як транспортні засоби, меблі, комп'ютерна техніка тощо. Облік цих цінностей ведеться з використанням інвентарних карток, актів прийому-передачі, накладних на видачу і списання матеріальних цінностей.

Процес обліку матеріальних цінностей починається з їх надходження. При отриманні матеріальних цінностей складаються акти прийому-передачі, що підтверджують факт надходження. Ці акти містять інформацію про кількість, вартість, постачальника та інші необхідні реквізити.

Після прийому матеріальних цінностей вони заносяться до інвентарних карток. Картки містять детальну інформацію про кожен об'єкт, включаючи дату придбання, вартість, місцезнаходження та відповідальну особу. Це дозволяє вести точний облік і забезпечувати контроль за збереженням цінностей.

При видачі матеріальних цінностей у користування складаються накладні на видачу. Ці документи підтверджують факт передачі цінностей з одного підрозділу до іншого або з одного працівника до іншого.

Списання матеріальних цінностей проводиться на підставі актів на списання. Це відбувається у випадку їх непридатності до подальшого використання, зносу або втрати. Акти на списання містять інформацію про причини списання, відповідальних осіб і підписуються комісією.

Основні засоби, що знаходяться на балансі установи, обліковуються на підставі актів приймання-передачі основних засобів, інвентарних карток обліку основних засобів, актів на списання тощо. Важливим аспектом є проведення регулярної інвентаризації для підтвердження наявності і стану основних засобів.

Придбання основних засобів фіксується в обліку за допомогою актів приймання-передачі. Ці документи підтверджують факт отримання основних засобів і містять інформацію про вартість, дату придбання, технічні характеристики та інші важливі дані.

Для обліку використовується інвентарні картки, які містять повну інформацію про кожен об'єкт. Це дозволяє вести точний облік та здійснювати контроль за станом і місцезнаходженням основних засобів.

Списання основних засобів проводиться на підставі актів на списання. Цей процес включає оцінку технічного стану, економічної доцільності ремонту або відновлення. Акти підписуються комісією і затверджуються керівником установи.

Облік заробітної плати включає розрахунок і виплату зарплати працівникам установи, облік нарахувань і утримань, підготовку розрахунково-платіжних відомостей, звітність перед податковими органами та фондами соціального страхування.

Процес починається з нарахування заробітної плати. Це включає основну зарплату, додаткові виплати, премії, надбавки тощо. Нарахування проводиться на підставі табелів обліку робочого часу, наказів про преміювання та інших документів. Бухгалтерська проводка: Дт 801 "Витрати на оплату праці"

Кт 6511 "Розрахунки з оплати праці".

Наступним етапом є утримання з заробітної плати. Це включає податки, внески до фондів соціального страхування, інші утримання згідно з законодавством та внутрішніми правилами установи. Бухгалтерська проводка: Дт 6511 "Розрахунки з оплати праці"

Кт 6311 "Розрахунки з податків і платежів" (ПДФО),

Кт 6511 "Розрахунки з соціального страхування" (ЄСВ).

Виплата заробітної плати здійснюється через банківські перекази. Кожна виплата фіксується у розрахунково-платіжних відомостях, які підписуються відповідальними особами. Бухгалтерська проводка:

Дт 6511 "Розрахунки з оплати праці"

Кт 6514 "Рахунки в банках".

Підзвітні особи отримують кошти на службові витрати, відрядження тощо. Облік цих розрахунків включає видачу авансів, облік звітів про використання коштів, контроль за своєчасністю і повнотою звітування.

Процес починається з видачі авансів підзвітним особам. Це може бути аванс на відрядження, закупівлю матеріалів або інші службові витрати. Видача коштів фіксується авансовими звітами. Бухгалтерська проводка:

Дт 2116 "Розрахунки з підзвітними особами"

Кт 2313 "Рахунки в банках".

Після повернення з відрядження або здійснення витрат підзвітні особи надають звіти про використання коштів. До звітів додаються підтверджуючі документи, такі як квитанції, чеки, рахунки тощо. Бухгалтерська проводка:

Дт 8411 "Витрати на відрядження"

Кт 2116 "Розрахунки з підзвітними особами".

Бухгалтерський облік у Сумському ОВФСЗОІ організований з використанням меморіально-ордерної системи, забезпечуючи високу точність і прозорість у фіксації господарських операцій. Цей метод обліку базується на детальному документуванні кожної операції з допомогою первинних документів, таких як акти, накладні, та договори, які повинні містити всю ключову інформацію: дату, суму, учасників і предмет операції.

Кожен меморіальний ордер реєструється у спеціальному журналі з унікальним номером і датою, що дозволяє забезпечити систематичність і доступність інформації для перевірок і аудиту. Важливим є те, що меморіальний ордер фіксує не тільки дебетові і кредитові обороти за бухгалтерськими рахунками, а й забезпечує чітке посилення на підстави для кожної операції.

Меморіальний ордер № 2, який використовується для обліку грошових операцій на рахунках відділення, відкритих у Державній казначейській службі України та банках, є критично важливим документом. Цей документ не лише дозволяє вести запис кожної фінансової операції, а й забезпечує відповідальність і контроль за використанням коштів, сприяючи фінансовій дисципліні. Кожен меморіальний ордер підписується відповідальною особою, яка має право здійснювати господарські операції, та головним бухгалтером, що забезпечує контроль за правильністю відображення операцій в обліку. Це створює

додатковий рівень перевірки та забезпечує відповідальність за дотримання правил і норм у фінансовій діяльності відділення.

Таблиця 2.11- Господарські операції з відображення в обліку розрахункових операцій в установі, грн.,коп.

№ п/ п	Зміст господарських операцій	Дебет субрахунку, КЕКВ	Кредит субрахунку, КЕКВ	Сума, грн.
1.	Отримані асигнування	2313.2210	7011.2210	42000,00
2	Перераховано постачальникам	6211.2210	2313.2210	42000,00
3	Отримано товар від постачальника	1812.2210	6211.2210	42000,00
4	Разом	-	-	126000,00

Джерело: Сформовано автором на підставі даних установи

Меморіальний ордер № 3 "Накопичувальна відомість руху грошових коштів спеціального фонду" використовується для детального обліку коштів, призначених на спеціальні потреби, такі як реабілітаційні програми та закупівля обладнання для осіб з інвалідністю. Цей документ містить всю необхідну інформацію про кожну транзакцію, що забезпечує прозорість та точність у використанні спеціалізованих фондів.

Таблиця 2.12- Господарські операції з відображення в обліку розрахунків з нарахування компенсації за самостійно придбані спеціальні засоби для орієнтування та спілкування особам з інвалідністю в установі, грн.,коп.

№ п/ п	Зміст господарських операцій	Дебет субрахунку, КЕКВ	Кредит субрахунку, КЕКВ	Сума, грн.
1.	Нарахована компенсація за самостійно придбані спеціальні засоби	8511.2730	6415.2730	89671,00
	Отримано асигнування 2730	2313.2730	7011.2730	89671,00
2.	Перераховано компенсація особам з інвалідністю	6415.2730	2313.2730	89671,00
3.	Разом			269013,00

Джерело: Сформовано автором на підставі даних установи

Меморіальний ордер № 4 "Накопичувальна відомість за розрахунками з дебіторами" дозволяє контролювати заборгованість перед відділенням Фонду. Він

сприяє оперативному відстеженню та стягненню платежів, вчасно реагуючи на будь-які порушення платіжної дисципліни контрагентів.

Меморіальний ордер № 5 "Зведення розрахункових відомостей із заробітної плати та стипендій" застосовується для точного обліку виплат заробітної плати та стипендій. Меморіальний ордер № 5 "Зведення розрахункових відомостей із заробітної плати та стипендій" забезпечує юридичну та фінансову прозорість, сприяючи справедливому та об'єктивному розподілу коштів серед співробітників та стипендіатів відділення.

Таблиця 2.13 - Господарські операції з відображення в обліку розрахунків з оплати праці та стипендій в установі, грн., коп.

№ п/п	Зміст господарських операцій	Дебет субрахунку, КЕКВ	Кредит субрахунку, КЕКВ	Сума, грн.
1.	Нарахування заробітної плати працівникам	80110.2111	65110.2111	184436,60
2.	Нарахування заробітної плати працівникам з інвалідністю	8011.2111	65110.2111	44360,80
3.	Утримано податок з доходів фізичних осіб	65110.2111	63110.2111	41183,53
4.	Утримано військовий збір з громадян	65110.2111	63110.2111	3431,97
5.	Нарахування ЄСВ 8,41 %	80120.2120	63130.2120	3730,74
6.	Нарахування ЄСВ 22,0 %	80120.2120	63130.2120	40576,06
7.	Утримано за безготівковим перерахунком на рахунки за вкладками в банки	65110.2111	65140.2111	184181,90
8.	Перераховано прибутковий податок	63110.2111	23130.2111	41183,53
9.	Перераховано військовий збір	63110.2111	23130.2111	3431,97
10.	Перераховано ЄСВ 22%	63130.2120	23130.2120	40576,06
11.	Перераховано ЄСВ 8,4%	63130.2120	23130.2120	3730,74
12.	Перераховано заробітну плату на банк	65140.2111	23130.2111	184181,90
13.	Отримано фінансування 2111	23130.2111	70110.2111	228797,40
14.	Отримано фінансування 2120	23130.2120	70110.2120	44306,80

Джерело: Сформовано автором на підставі даних установи

Меморіальний ордер № 6 "Накопичувальна відомість за розрахунками з кредиторами" є важливим для обліку зобов'язань перед постачальниками та іншими кредиторами. Використання цього документу допомагає відділенню управляти своїми фінансовими зобов'язаннями, забезпечуючи дотримання умов контрактів та підтримання добрих ділових відносин.

Таблиця 2.14 – Господарські операції з відображення в обліку розрахунків з нарахування орендної плати орендарям, грн., коп.

№ п/п	Зміст господарських операцій (підстава чи посилання на документ)	Дебет субрахунку, КЕКВ	Кредит субрахунку, КЕКВ	Сума, грн.
1.	Нарахована орендна плата за оренду приміщення	2113	7411	731,81
2.	Сплата орендної плати орендарями на рахунок установи	2313	2113	731,81
3.	Закриття рахунків доходів	7411	5511	731,81
4.	Разом			2195,43

Джерело: Сформовано автором на підставі даних установи

Меморіальний ордер № 8 "Накопичувальна відомість за розрахунками з підзвітними особами" використовується для детального контролю та обліку витрат, які підзвітні особи витрачають в рамках діяльності відділення. Цей документ дозволяє забезпечити прозорість використання фінансів та оперативно виявляти будь-які неузгодженості або недоліки у фінансових звітах підзвітних осіб.

Меморіальний ордер № 14 "Накопичувальна відомість нарахування доходів спеціального фонду суб'єктів державного сектору" є фундаментальним для забезпечення обліку доходів, які спрямовуються на спеціальні цілі. Цей документ допомагає тримати під контролем всі фінансові надходження, гарантуючи їх цільове використання згідно з законодавчими та нормативними вимогами.

Меморіальний ордер № 17 використовується для специфічних операцій, які потребують окремого документування і обліку в рамках діяльності відділення. Він допомагає забезпечити додатковий рівень деталізації та контролю для особливих випадків або унікальних операцій, забезпечуючи повноту облікового процесу і відповідність вимогам управління.

На основі даних, зібраних і оброблених через меморіальні ордери та журнали-ордери, складається фінансова звітність. Це включає баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів та інші форми звітів, які

вимагаються відповідно до законодавчих вимог та сприяє ефективному управлінню ресурсами.

2.3. Аналіз системи внутрішнього контролю бюджетної установи

Контроль включає як зовнішні, так і внутрішні механізми, що сприяють забезпеченню прозорості, точності та відповідності законодавчим нормам. Ця система контролю має на меті не лише запобігання фінансовим порушенням, але й забезпечення ефективного та цільового використання бюджетних коштів для досягнення соціальних цілей.

Зовнішній контроль є невід'ємною частиною системи фінансового управління. Державний аудит, проведений Державною аудиторською службою України, грає ключову роль у цьому процесі, адже перевіряє відповідність ведення бухгалтерського обліку законодавчим стандартам, а також законність і доцільність використання коштів. Ці перевірки допомагають виявляти і усувати порушення, запобігати зловживанням і гарантувати цільове використання фінансових ресурсів. Податкові органи також здійснюють контроль за фінансовою діяльністю бюджетних установ, зокрема перевіряючи повноту та своєчасність сплати податків і зборів. Вони контролюють правильність заповнення податкової звітності, що дозволяє запобігти можливим податковим порушенням і забезпечує дотримання податкового законодавства.

Ці зусилля зовнішнього контролю важливі для підтримання довіри громадськості до бюджетної установи, підвищення її прозорості та відповідальності перед суспільством. Вони також допомагають установам налагоджувати внутрішні процеси і покращувати фінансове планування та управління. Враховуючи важливість ретельного ведення обліку та дотримання фінансових норм, бюджетні установи повинні постійно оновлювати свої внутрішні політики і процедури для відповідності чинним законодавчим вимогам та кращим практикам управління державними ресурсами.

Соціальний аудит може проводитися Міністерством соціальної політики України та іншими уповноваженими органами для оцінки ефективності реалізації соціальних програм і проектів, що фінансуються за рахунок бюджету. Такий аудит дозволяє перевірити, наскільки ефективно використовуються кошти на програми, спрямовані на покращення життя осіб з інвалідністю. Громадський контроль здійснюється громадськими організаціями, засобами масової інформації та іншими зацікавленими сторонами, які можуть проводити моніторинг діяльності Фонду, підвищуючи рівень прозорості та підзвітності. Вони можуть виявити та публічно озвучити недоліки або зловживання, сприяючи покращенню діяльності установи.

Досліджувана установа активно забезпечує виконання важливої місії контролю за цільовим та ефективним використанням коштів. Відділення відіграє ключову роль у забезпеченні дотримання законодавчих норм і правил витрачання фінансів, що надходять як з державного бюджету, так і з інших джерел.

Основним аспектом діяльності є внутрішній контроль, який здійснюється стосовно всіх видів наданих коштів, включаючи фінансову допомогу, цільові позики, дотації на створення робочих місць для осіб з інвалідністю, а також кошти, призначені для оплати навчання і перекваліфікації цієї категорії осіб. Відділення забезпечує, щоб кожна гривня була витрачена згідно з встановленими умовами та цілями, що не тільки сприяє прозорості і відповідальності у використанні державних ресурсів, але й підвищує ефективність реалізації соціальних програм. Забезпечення внутрішнього контролю вимагає систематичного моніторингу і аналізу звітності від розпорядників коштів. Відділення Фонду використовує передові методики та підходи для оцінки діяльності установ та організацій, які використовують бюджетні кошти, з метою ідентифікації можливих ризиків та невідповідностей. Це включає проведення перевірок, аудитів та використання інших контрольних заходів для забезпечення дотримання законодавства та умов фінансування. Результатом такої ретельної роботи є не тільки забезпечення законності витрачання фондів, але й підвищення довіри громадськості та інвесторів до діяльності Фонду, зміцнення соціальної

відповідальності та підтримка сталого розвитку соціальних ініціатив на користь осіб з інвалідністю. Довідка збору інформації під час проведення державного фінансового аудиту використання бюджетної програми 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» у Сумському ОВФСЗОІ при перевірці Управлінням Північно-східного офісу Держаудитслужби в Сумській області представлена в додатку Н.

В установі велика частина розрахункових операцій відбувається в межах бюджетної програми КПКВК 2507030 "Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю".

В рамках програми кошти можуть бути спрямовані на надання медичних та соціальних послуг, забезпечення потрібними технічними засобами реабілітації, організацію спеціалізованих заходів, фінансування професійної адаптації та навчання, а також інші ініціативи, що сприяють інтеграції осіб з інвалідністю в суспільство.

Провівши аналіз згідно таблиці 2.16 про використання загального фонду кошторису на 01 січня 2023 року для досліджуваної установи, ми бачимо, що бюджетні кошти ефективно використано за призначенням по напрямках, включаючи забезпечення технічними засобами реабілітації, протезно-ортопедичні вироби, ортопедичне взуття, коляски, інші засоби реабілітації та витрати на ремонт технічних засобів реабілітації.

Відповідно до даних таблиці 2.15 основними напрямками проведених витрат є технічні та інші засоби реабілітації та витрати на протезно-ортопедичні вироби. Кошторис на рік по технічних та інших засобах реабілітації складав 42 150 927,00 грн, що повністю профінансовано. Касові видатки по цьому показнику склали 42 122 226,94 грн, а фактичні витрати – 34 125 548,22 грн.

Таким чином, залишилось відкритих асигнувань на суму 28 700,06 грн, що свідчить про високу точність бюджетного планування.

Таблиця 2.15 - Виконання загального фонду кошторису установи за напрямком бюджетної програми 2507030 "Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю" КЕКВ 2282, КЕКВ 2240, КЕКВ 2730 по Сумському ОВФСЗОІ станом на 1 січня 2023 року

Напрямки використання коштів	Затверджено кошторисом на рік (грн.)	Надійшло асигнувань за звітний період по розподілам, (грн.)	Касові видатки (грн.)	Фактичні видатки (грн.)	Залишок відкритих асигнувань (грн.)	Дебіторська заборгованість за 2022 рік (грн.)
Забезпечення окремих категорій технічними та іншими засобами реабілітації	42150927,00	42150927,00	42122226,94	34125548,22	28700,06	7996678,72
Протезно-ортопедичні вироби, 2282	19554225,00	19554225,00	20065635,15	16427519,43	-511410,15	3638115,72
Протезування молочної залози, 2282	1275800,00	1275800,00	1275800,00	1099496,00	0,00	176304,00
Ортопедичне взуття, 2282	10040615,00	10040615,00	10002248,60	8335293,60	38366,40	1666955,00
Крісла (коляски), КЕКВ 2282	7870666,00	7870666,00	7603521,00	5549591,00	267145,00	2053930,00
Засоби реабілітації, КЕКВ 2282	2168875,00	2168875,00	1936511,00	1535406,00	232364,00	401105,00
Ремонт ТЗР, КЕКВ 2240	756601,00	756601,00	754367,07	694098,07	2233,93	60269,00
Спеціальні засоби для спілкування та обміну інформацією КЕКВ 2730	339534,00	339534,00	339534,00	339534,00	0,00	-
Інші засоби КЕКВ 2730	132941,00	132941,00	132940,32	132 940,32	0,68	-
Компенсація вартості за самостійно придбані ТЗР, 2730	10770,00	10770,00	10 769,80	10 769,80	0,20	-

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи.

У відношенні витрат на протезно-ортопедичні вироби, то затверджений кошторис складав 19 554 225,00 грн. Відповідні витрати перевищили план, з касовими видатками у 20 065 635,15 грн і фактичними на 16 427 519,43 грн. Від'ємний баланс відкритих асигнувань (-511 410,15 грн) вказує на перевитрати.

По статті Ортопедичне взуття було заплановано витрат 10 040 615,00 грн, а фактично витрачено 10 002 248,60 грн касових видатків і 8 335 293,60 грн фактично. Залишок відкритих асигнувань склав 38 366,40 грн.

За статтею Коляски бюджет складав 7 870 666,00 грн., Касові видатки при цьому дорівнювали 7 603 521,00 грн, а фактичні – 5 549 591,00 грн. Залишок відкритих асигнувань становив 267 145,00 грн.

За статтюю Зсоби реабілітації було затверджено витрати в сумі 2 168 875,00 грн. при цьому витрачено касово 1 936 511,00 грн, фактично 1 535 406,00 грн. Залишок відкритих асигнувань становить 232 364,00 грн.

Ці дані таблиці 2.15 свідчать про добре налагоджене фінансове планування і виконання бюджету, що дозволяє ефективно забезпечувати потреби осіб з інвалідністю в регіоні. Висока прозорість та відповідальне використання коштів гарантує, що забезпечення осіб з інвалідністю здійснюється на належному рівні.

Ефективне використання таких коштів вимагає ретельного планування, чіткого обліку та контролю за витратами, щоб забезпечити, що кожна гривня використовується з максимальною користю для адресатів програми. За допомогою сучасних бухгалтерських систем та строгих процедур обліку вдається досягти високого рівня прозорості та відповідальності в управлінні цими коштами, що є ключовим для підтримання довіри донорів та суспільства. Важливо підкреслити, що завдяки цій організованій і відповідальній роботі установ соціального захисту, вдається не просто задовольнити поточні потреби цільових груп, а й відкриваються нові можливості для їх розвитку та самореалізації.

Внутрішній контроль забезпечується через кілька ключових механізмів. Внутрішня аудиторська служба відділення проводить регулярні перевірки внутрішніх фінансових операцій, систем контролю та процедур. Ці перевірки

спрямовані на виявлення ризиків, помилок та порушень у фінансовій діяльності. Внутрішній аудит є важливим інструментом для постійного моніторингу та удосконалення внутрішніх процесів. Керівник відділення несе відповідальність за організацію та здійснення внутрішнього контролю, затверджуючи відповідні накази та розпорядження щодо посилення контролю за виконанням бюджетних програм і фінансових операцій. Його роль включає не лише адміністративний контроль, але й стратегічне управління процесами контролю.

Бухгалтерія відділення забезпечує контроль за своєчасністю та правильністю відображення всіх господарських операцій у бухгалтерському обліку, дотриманням облікової політики та законодавчих вимог. Вони відповідальні за те, щоб кожна фінансова операція була задокументована та відображена відповідно до встановлених стандартів. Регулярний моніторинг та аналіз виконання бюджетних програм дозволяє виявити відхилення від планових показників та вжити коригувальних заходів для досягнення запланованих результатів. Це допомагає зберігати контроль над виконанням запланованих заходів та ефективно реагувати на будь-які фінансові виклики.

Інформаційно-аналітичні системи відділення використовуються для моніторингу фінансових операцій, аналізу витрат і доходів, що дозволяє вчасно виявляти і реагувати на відхилення. Використання таких систем забезпечує можливість швидкого аналізу та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ

3.1 Вдосконалення системи управління розрахунковими операціями бюджетної установи

Облікова політика Сумського ОВФСЗОІє основою системи бухгалтерського обліку. Цей документ формулює ключові принципи та методи обліку, необхідні для забезпечення точності, повноти і своєчасності фінансової звітності. Розроблено відповідно до вимог українського законодавства та нормативних актів, облікова політика адаптована до унікальних потреб та діяльності відділення, спрямованої на соціальний захист осіб з інвалідністю.

Положення про облікову політику в Сумському ОВФСЗОІслугує як основа для визначення методів оцінки, обліку, процедур та основних принципів, які регулюються законодавством. Бухгалтерський облік відділення Фонду ведеться згідно з законодавством, використовуючи сучасні автоматизовані системи для забезпечення точності та прозорості фінансових операцій.

Управління бухгалтерським обліком зосереджене в спеціалізованому відділі, що працює під безпосереднім керівництвом керівника Фонду або його заступника. Важливим аспектом управління є розподіл прав підпису: керівник та його заступники мають право першого підпису на ключових документах, тоді як головний та провідний бухгалтери мають право другого підпису, що гарантує додатковий рівень контролю та перевірки.

Облікова політика, яка була прийнята і затверджена, застосовується консистентно, що дозволяє уникнути непостійності в облікових записах і сприяє підвищенню довіри до фінансових звітів відділення. Зміни в облікову політику вносяться лише тоді, коли це вимагається національними положеннями обліку, і

кожна така зміна ретельно обґрунтовується та відображається у звітності, щоб забезпечити прозорість і точність інформації для всіх зацікавлених сторін.

Цей структурований підхід до ведення бухгалтерського обліку в Фонді не лише відповідає законодавчим вимогам, а й сприяє ефективному управлінню фінансами, що є критично важливим для підтримки та розвитку соціальних програм на користь осіб з інвалідністю у регіоні.

Таким чином, облікова політика Сумського ОВФСЗОІ не тільки сприяє ефективному фінансовому управлінню, але й допомагає організації в досягненні своїх місійних цілей, забезпечуючи важливу підтримку для осіб з інвалідністю. Це фінансування спрямоване на реалізацію конкретних програм і заходів, які мають чітко визначені цілі, напрями і строки використання. Така структура фінансування вимагає ведення обліку за кожною програмою окремо, що забезпечує прозорість і підзвітність використання коштів.

Фінансування з державного бюджету включає асигнування на загальнодержавні програми соціального захисту, що реалізуються на рівні всіх регіонів країни. Це можуть бути програми з підтримки осіб з інвалідністю, виплати соціальних допомог, субсидій, компенсацій тощо. Місцеві органи влади також виділяють кошти на реалізацію програм соціального захисту, що мають місцеве значення. Це можуть бути додаткові виплати, програми з працевлаштування осіб з інвалідністю, місцеві соціальні проекти. Інші джерела фінансування можуть включати благодійні внески, гранти, кошти від міжнародних організацій та інші надходження, передбачені законодавством. Ці кошти часто спрямовуються на додаткові програми або проекти, що підсилюють основні напрями діяльності установи.

Ведення обліку за кожною програмою окремо є необхідною умовою для забезпечення прозорості та ефективного управління бюджетними коштами. На початковому етапі складається детальний бюджет кожної програми. Це включає визначення потреб у фінансуванні, розподіл коштів за статтями витрат (оплата праці, придбання матеріалів, витрати на послуги, виплати допомог тощо), встановлення строків використання коштів. Для кожної програми ведеться

окремий облік надходжень. Це дозволяє точно відстежувати, які кошти і в яких обсягах були отримані з державного бюджету, місцевих бюджетів або інших джерел. Надходження реєструються на підставі фінансових документів, таких як розпорядження про виділення коштів, банківські виписки, договори про фінансову допомогу.

Кожна програма має свій окремий облік витрат. Це включає оплату праці і нарахування на заробітну плату, де ведеться окремий облік витрат на оплату праці співробітників, зайнятих у рамках конкретної програми. Витрати на придбання товарів і послуг реєструються окремо для кожної програми, це можуть бути канцелярські товари, медичне обладнання, транспортні витрати тощо. Виплати допомог і субсидій також обліковуються окремо для кожної програми. Регулярно складається звітність за кожною програмою. Це дозволяє оцінювати ефективність використання коштів, дотримання встановлених строків і відповідність витрат запланованим бюджетам. Звіти включають фінансові показники, аналіз виконання бюджету, висновки щодо досягнення цілей програми.

Контроль за використанням бюджетних коштів здійснюється на всіх етапах реалізації програм. Внутрішній контроль забезпечує відповідність витрат запланованим бюджетам і вимогам законодавства. Зовнішній аудит проводиться незалежними органами для перевірки правильності та законності використання коштів. Ведення обліку за кожною програмою окремо є критично важливим для забезпечення прозорості фінансової діяльності, що дозволяє контролювати використання коштів і запобігати їх нецільовому використанню. Це також підвищує підзвітність перед державними органами та громадськістю, забезпечуючи відповідність вимогам законодавства і підвищуючи довіру до діяльності установи. Детальний облік дозволяє своєчасно виявляти і виправляти відхилення від планів, оптимізувати витрати і підвищувати ефективність використання бюджетних коштів. Окрім того, облік витрат і доходів за програмами дозволяє оцінювати їх вплив на досягнення соціальних цілей і приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо їх подальшого фінансування або коригування.

Таким чином, система класифікації, що використовується для деталізації бюджетних коштів за статтями витрат і джерелами доходів. Використання КЕКВ забезпечує структурований підхід до обліку фінансів, сприяючи прозорості та підзвітності фінансової діяльності установи. ЕКВ дозволяє детально класифікувати всі витрати бюджетної установи за конкретними статтями. Наприклад, код КЕКВ 2100 включає оплату праці і нарахування на заробітну плату. У свою чергу, КЕКВ 2110 охоплює всі виплати працівникам за виконану роботу, включаючи основну заробітну плату, додаткові виплати, премії тощо, а КЕКВ 2120 включає обов'язкові нарахування на заробітну плату, такі як соціальні внески. КЕКВ 2200 стосується використання товарів і послуг. Наприклад, КЕКВ 2210 включає витрати на закупівлю предметів, матеріалів, обладнання, інвентарю, а КЕКВ 2240 охоплює оплату за консультаційні, інформаційні, транспортні та інші послуги. Крім того, КЕКВ 2250 включає витрати на службові поїздки працівників, а КЕКВ 2270 охоплює оплату за тепло-, водопостачання, водовідведення, електроенергію, газ тощо. КЕКВ 2280 включає витрати на реалізацію програм, дослідження та інші заходи, що спрямовані на виконання державних та регіональних програм. КЕКВ 2700 стосується соціального забезпечення, а КЕКВ 2730 включає виплати допомог, субсидій, компенсацій населенню. Код КЕКВ 2800 охоплює інші поточні видатки, що не входять до зазначених вище категорій.

Доходи також класифікуються за кодами, що дозволяє забезпечити точний облік надходжень з різних джерел. Коди бюджетної класифікації доходів використовуються для деталізації доходів за джерелами, такими як державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела (гранти, благодійні внески тощо). Використання КЕКВ забезпечує високу прозорість фінансової діяльності установи. Деталізація витрат і доходів за конкретними кодами дозволяє легко відстежувати, як використовуються бюджетні кошти, і уникати їх нецільового використання. Це сприяє підвищенню довіри до фінансової діяльності установи з боку державних органів, громадськості та донорів. КЕКВ сприяє підвищенню підзвітності перед державними органами та громадськістю. Точна звітність за

кодами економічної класифікації дозволяє вчасно надавати необхідну інформацію про використання бюджетних коштів, відповідати на запити контролюючих органів і проводити аудит. Детальний облік витрат і доходів за кодами економічної класифікації дозволяє ефективно планувати бюджет, контролювати виконання бюджету, аналізувати витрати і доходи, виявляти та виправляти відхилення від планів. Це підвищує ефективність управління фінансами установи.

Використання КЕКВ дозволяє детально класифікувати всі фінансові операції, що сприяє точному обліку бюджетних коштів, забезпечує контроль за їх цільовим використанням і підвищує довіру до діяльності установи з боку державних органів, громадськості та донорів.

Доходи бюджетних установ соціального захисту можуть включати фінансування з державного та місцевих бюджетів, гранти, благодійні внески, а також інші джерела, передбачені законодавством. Доходи класифікуються за кодами економічної класифікації видатків (КЕКВ) та обліковуються на рахунках бухгалтерського обліку. Основними документами для обліку доходів є бюджетні розпорядження, банківські виписки, договори про надання фінансової допомоги тощо.

Витрати класифікуються за кодами КЕКВ та включають оплату праці, придбання товарів і послуг, оплату комунальних послуг, соціальні виплати та інші поточні витрати. Кожна стаття витрат відображається на окремих рахунках бухгалтерського обліку. Основними документами для обліку витрат є накладні, акти виконаних робіт, касові ордери, рахунки-фактури тощо.

Процес обліку соціальних виплат починається з прийому заяв від отримувачів соціальних послуг. До заяв додаються необхідні документи, які підтверджують право на отримання допомоги, компенсації або субсидії. Це можуть бути довідки про доходи, документи про склад сім'ї, медичні довідки тощо. Отримані документи перевіряються на відповідність законодавчим вимогам та внутрішнім регламентам установи. Відповідальні працівники аналізують документи, після чого приймається рішення про призначення виплат.

Після затвердження рішення про нарахування виплат відповідна інформація вноситься в облікову систему. На підставі цієї інформації нараховуються суми допомог, компенсацій або субсидій, які підлягають виплаті отримувачам. Виплата коштів здійснюється через банківські або поштові перекази, або видається готівкою через касу установи. Кожен виплатний документ повинен містити всі необхідні реквізити, включаючи суму виплати, дату, підписи відповідальних осіб та печатку установи. Всі виплати фіксуються у відповідних облікових регістрах. Для кожного виду виплат ведеться окремий облік, що дозволяє забезпечити точний контроль за витратами. Звіти про виплати готуються регулярно і подаються до відповідних державних органів. Це включає фінансові звіти, звіти про виконання бюджетних програм, аналітичні звіти тощо.

Для забезпечення точності і законності виплат в установах соціального захисту діє система внутрішнього контролю і аудиту. Це включає регулярні перевірки правильності оформлення документів, відповідності нарахованих виплат законодавчим вимогам, дотримання встановлених процедур. Внутрішні аудити допомагають виявляти і усувати можливі порушення, запобігати шахрайству і підвищувати ефективність управління фінансовими ресурсами.

Сучасні бухгалтерські програми значно спрощують процес ведення обліку, автоматизуючи багато рутинних операцій. Використання таких програм дозволяє швидко і точно обробляти великі обсяги даних, знижує ймовірність помилок і забезпечує оперативну підготовку звітності.

Бухгалтерський облік у бюджетних установах соціального захисту є складним і відповідальним процесом, що вимагає дотримання законодавчих вимог і внутрішніх регламентів. Забезпечення точності, прозорості і підзвітності у веденні обліку соціальних виплат сприяє ефективному використанню бюджетних коштів, підвищує довіру до діяльності установи і забезпечує соціальний захист найбільш вразливих верств населення. Систематичний контроль, аудит та використання сучасних технологій є ключовими елементами успішного ведення бухгалтерського обліку в цих установах.

Таким чином, процес роботи бухгалтера з документами у програмі УБС (Управління бюджетними установами) можна охарактеризувати як поетапний і високотехнологічний.

УБС дозволяє автоматизувати низку операцій, що значно спрощує роботу з великими обсягами інформації та знижує ймовірність помилок. Коли всі документи опрацьовані та відповідні фінансові операції оформлені, наступним кроком є експорт необхідних даних до системи дистанційного обслуговування (СДО). За допомогою цієї системи бухгалтер може швидко й безпечно імпортувати файли, що містять інформацію про юридичні зобов'язання та фінансові транзакції.

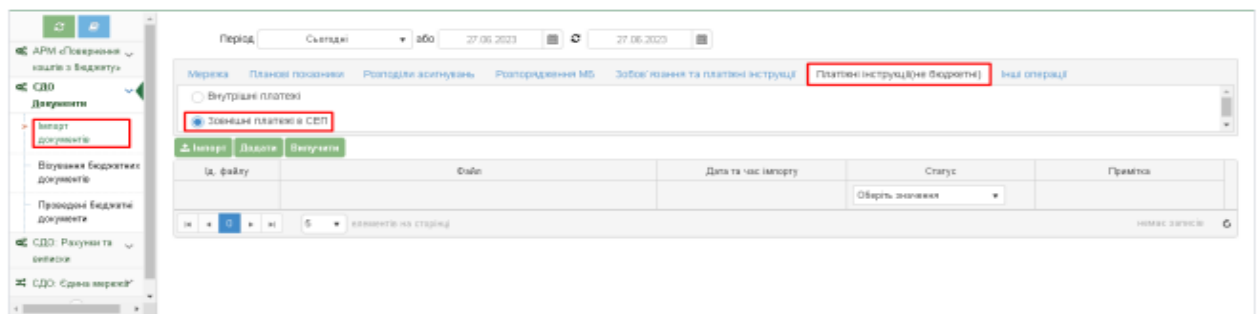

Рисунок3.1- Функція «Імпорт документів»

Джерело: розроблено автором на підставі даних програми

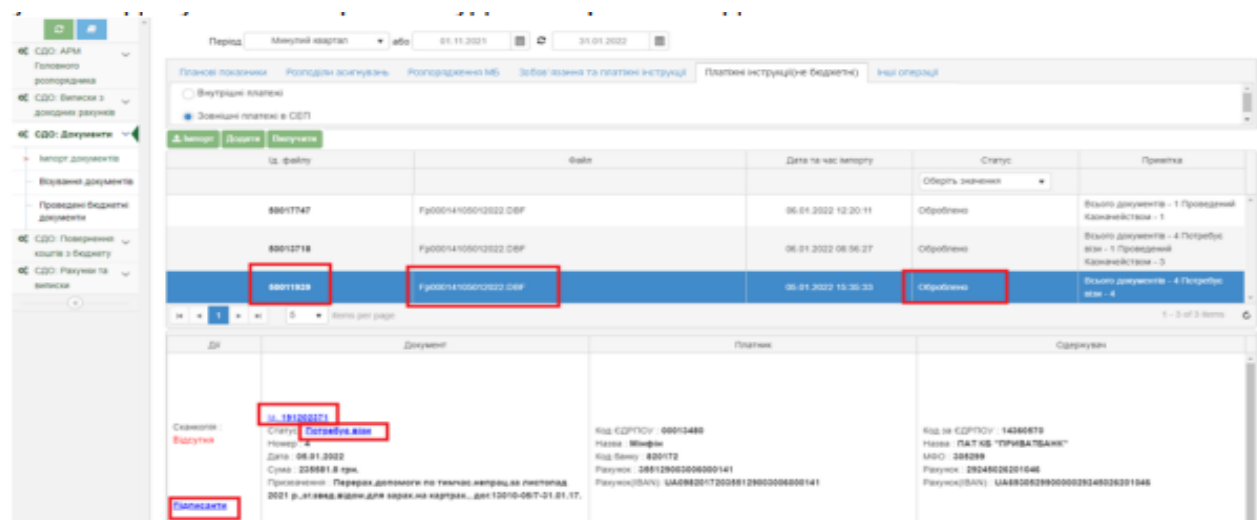

Рисунок3.2- Результат імпорту

Джерело: розроблено автором на підставі даних програми

Імпорт даних Рисунку3.2 до СДО дозволяє не лише оперативно відправити документи на оплату, а й контролювати стан платежів, коректно відстежувати рух коштів і забезпечувати зворотний зв'язок із банківськими установами. Уся процедура відбувається в цифровому форматі, що значно скорочує час на обробку документів і мінімізує ризики помилок у роботі з фінансовими зобов'язаннями. Завдяки злагодженій роботі в УБС та СДО, бухгалтер має змогу забезпечити своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед постачальниками, гарантуючи безперервність процесу фінансування та підтримки осіб з інвалідністю.

Так, якщо в роботі використовується лише система дистанційного обслуговування (СДО), без інтеграції з іншими програмами, такими як УБС, цілком можливо вводити платіжні документи вручну відповідно Рисунку3.3.

Рисунок3.3- Введення документа «Внутрішній переказ».

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи

СДО надає всі необхідні інструменти для створення, редагування та відправлення платіжних документів безпосередньо в системі. У цьому випадку, бухгалтер або відповідальний працівник самостійно вводить необхідні дані щодо платежів: реквізити отримувача, суму, призначення платежу, дату та іншу

інформацію. Після того, як всі дані коректно заповнені, документ може бути збережений, перевірений та відправлений на виконання в банк. СДО також дозволяє відстежувати статус кожного платежу, забезпечуючи повний контроль над фінансовими операціями.

Хоча ручне введення платіжних документів потребує більше часу та уваги, воно залишається ефективним способом роботи в ситуаціях, коли автоматизація або імпорт даних недоступні.

3.2 Вдосконалення організації обліку розрахункових операцій бюджетної установи

В Сумському обласному відділенні Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю ведення бухгалтерського обліку здійснюється за допомогою сучасних технологій та інноваційних методів. Застосування подвійного запису та актуального методу дозволяє не лише точно відображати всі фінансові трансакції в реальному часі, але й гарантує, що звітність установи відповідає національним та міжнародним стандартам. Це критично важливо для забезпечення прозорості та об'єктивності фінансових звітів, які переглядаються державними органами.

Спеціалізоване програмне забезпечення, яке використовується у відділенні, включає комплексні бухгалтерські системи з можливістю автоматизації багатьох процесів від документообігу до підготовки звітності. Ці системи забезпечують високий рівень захисту даних та ефективне управління фінансовими ресурсами, що дозволяє швидко адаптуватися до змін у фінансовому законодавстві та оперативно реагувати на виклики, що виникають у процесі ведення бухгалтерського обліку.

Такий підхід дозволяє Сумському ОВФСЗОІ не тільки виконувати свої безпосередні обов'язки, але й стало сприяти підвищенню загальної прозорості в управлінні державними коштами, що в кінцевому підсумку веде до підвищення довіри та підтримки з боку громадськості та партнерів.

Як територіальний орган неприбуткової бюджетної установи, відділення має повноваження на фінансування і реалізацію програм соціальної захищеності, зайнятості та реабілітації цієї категорії населення.

Однією з ключових функцій відділення є моніторинг виконання заходів, які фінансуються з державного бюджету, і аналіз їх ефективності. Відділення активно співпрацює з різними організаціями, включаючи громадські об'єднання осіб з інвалідністю, соціальні служби на місцевому рівні, а також реабілітаційні заклади, забезпечуючи комплексний підхід до вирішення проблем цих осіб.

Важливою частиною діяльності відділення є сприяння створенню робочих місць для осіб з інвалідністю, що включає фінансування різних ініціатив з працевлаштування та професійної адаптації. Відділення також відповідає за забезпечення необхідними технічними засобами та реабілітаційними послугами, покращення умов доступності та мобільності. Крім оперативної роботи, відділення займається збором благодійних внесків та управлінням цими коштами, забезпечуючи їх цільове використання на користь осіб з інвалідністю. Всі ці заходи мають на меті створення умов для повноцінного життя осіб з інвалідністю, їх соціальної інтеграції та самореалізації.

Матеріально-технічне та фінансово-господарське забезпечення Сумського ОВФСЗОІ є важливою складовою його ефективної роботи. Забезпечення цих потреб здійснюється за рахунок коштів, виділених з Державного бюджету через Міністерство соціальної політики.

Це дозволяє відділенню належним чином виконувати свої функції та забезпечувати потреби своїх бенефіціарів. Фінансування відділення відбувається відповідно до затвердженого кошторису, який ретельно планується та відстежується для забезпечення прозорості використання коштів. Кошторис включає видатки на заробітну плату працівників, адміністративні витрати, закупівлю матеріалів та обладнання, а також фінансування спеціальних програм і проектів.

В таблиці 3.1 представлено організацію обліку розрахунків у бюджетній установі Сумське ОВФСЗОІ.

Таблиця 3.1 Організації обліку розрахунків у бюджетній установі.

Компонент	Функція	Приклад
Доходи	Джерела фінансування	Державне фінансування, гранти, субвенції
Казначейське обслуговування	Контроль і проведення всіх фінансових операцій через казначейські рахунки	Зарахування коштів та проведення видатків
Видатки	Витрати бюджетної установи	Заробітна плата, оплата постачальникам, податки
Розрахунки з постачальниками	Оформлення договорів та оплата товарів/послуг	Оплата за надані товари чи послуги
Заробітна плата	Нарахування та виплата зарплат працівникам	Виплата зарплати, податкові відрахування
Оподаткування	Сплата податків та соціальних внесків	ПДФО, ЄСВ
Фінансова звітність	Складання та подання звітів до контролюючих органів	Щоквартальна та річна звітність

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи.

У таблиці 3.1 представлено ключові компоненти організації обліку розрахунків у бюджетній установі, їх функції та приклади, що демонструють реальне застосування зазначених аспектів.

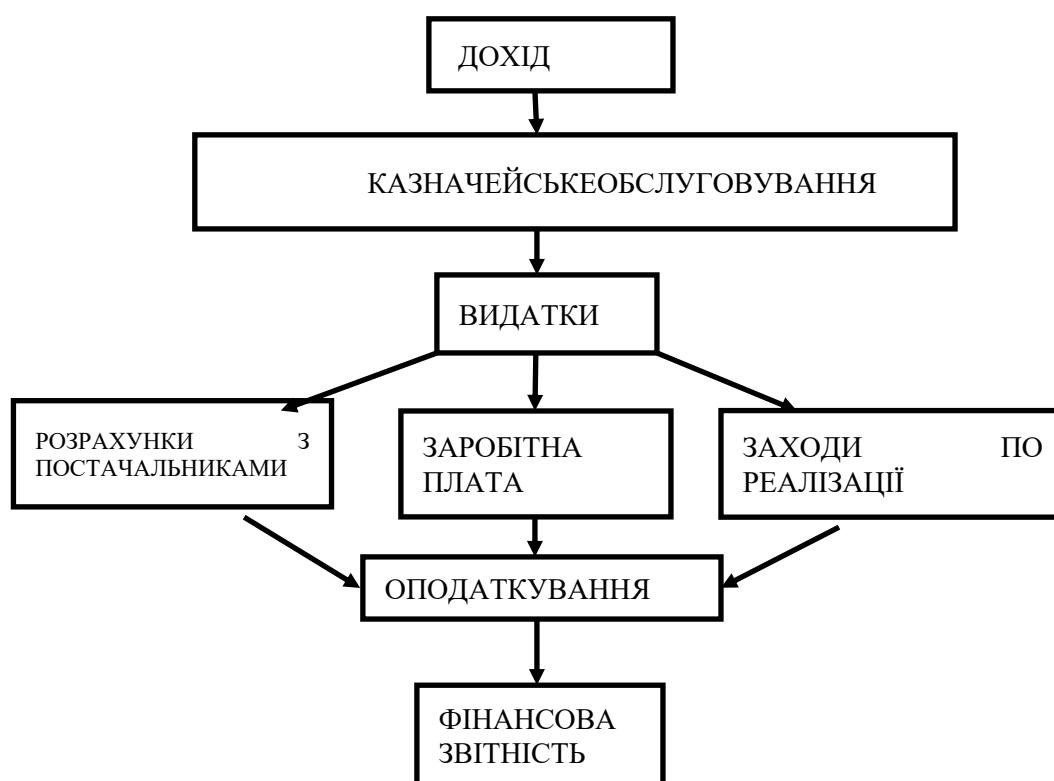

Рисунок 3.4 – Схема організації обліку розрахунків в бюджетній установі

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи

Такий підхід дозволяє зрозуміти, як взаємопов'язані різні елементи обліку, і як їхня ефективна організація сприяє досягненню фінансової стабільності та прозорості у діяльності бюджетної установ

Облік розрахунків у бюджетній установі є ключовим елементом фінансового управління, що забезпечує прозорість і контроль за використанням державних коштів. Ефективна організація обліку дозволяє установам відповідно до чинного законодавства планувати, контролювати та аналізувати доходи і видатки, що у свою чергу сприяє досягненню стратегічних цілей у сфері соціального захисту, освіти, охорони здоров'я та інших важливих напрямків діяльності. Основними компонентами обліку розрахунків є доходи, видатки, казначейське бслуговування, розрахунки з постачальниками, заробітна плата, оподаткування та фінансова звітність. Кожен з цих компонентів виконує свою функцію, яка забезпечує системність і організованість у фінансових процесах бюджетної установи.

3.3 Вдосконалення формування внутрішнього контролю в бюджетній установі

Ефективний зовнішній та внутрішній контроль є ключовими складовими управління фінансовою діяльністю Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю. Ці механізми забезпечують відповідність діяльності Фонду законодавчим вимогам, підвищують рівень прозорості, довіри з боку громадськості та сприяють ефективному використанню бюджетних коштів. Вони також сприяють підвищенню ефективності управління ресурсами та досягненню стратегічних цілей організації, що є особливо важливим для установи, яка надає критично важливі послуги для осіб з інвалідністю.

Джерела інформації для перевірки Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю є наступними:

1. Первинні документи які включають: Акт на списання, Акт приймання виконаних підрядних робіт, Відомість на виплату грошей, Меморіальний ордер, Платіжне доручення, Накладні та інші документи
2. Акти і довідки попередніх ревізій: Це документи, що містять результати попередніх перевірок, такі як аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю.
3. Фінансова звітність: Основні форми звітності, що надають детальну інформацію про фінансовий стан установи:
 - Баланс (форма №1): Звіт, що відображає активи, зобов'язання та капітал установи на певну дату.
 - Звіт про фінансові результати (форма №2): Показує доходи, витрати та фінансовий результат за звітний період.
 - Звіт про рух грошових коштів: Відображає приплив та відтік грошових коштів за певний період.
 - Звіт про власний капітал: Показує зміни у власному капіталі установи протягом звітного періоду.
4. Примітки до фінансових звітів: Ці документи надають додаткову інформацію та пояснення до пунктів основних звітів, що допомагає краще розуміти фінансові дані та приймати обґрунтовані рішення.

Ці джерела інформації є критично важливими для забезпечення комплексного та ефективного контролю за фінансово-господарською діяльністю Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю. Вони сприяють забезпеченню прозорості, точності та відповідності законодавчим нормам, а також дозволяють проводити детальний аналіз та аудит діяльності установи. Використовуючи укладені договори, акти виконаних робіт та платіжні доручення вибірково складена інформація для проведення контролю за використанням коштів щодо перерахування Сумським обласним відділенням Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю коштів за КПКВК 2507030 "Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю"

контрагентам (постачання товарів, здійснення ремонтів) протягом 2021 - 2022 років

Ці джерела інформації відіграють критично важливу роль у забезпеченні комплексного та ефективного контролю над фінансово-господарською діяльністю Сумського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю. Вони не лише сприяють забезпеченню прозорості та точності в роботі установи, але й гарантують відповідність усім законодавчим нормам, дозволяючи проводити ретельний аналіз та аудит її діяльності.

Зокрема, за допомогою укладених договорів, актів виконаних робіт та платіжних доручень здійснено вибірковий аналіз використання коштів. Це дає змогу контролювати і відстежувати, як перераховуються кошти за кодом КПКВК 2507030 "Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю" на постачання товарів і виконання ремонтів протягом 2021-2022 років (Таблиця 3.2). Ці заходи не тільки відповідають фінансовим стандартам, але й підтримують принципи прозорості та відкритості, сприяючи ефективному використанню бюджетних коштів у важливій соціальній сфері.

Завдяки впровадженню системи внутрішнього контролю, яка включає періодичні перевірки бухгалтерських записів та аналіз фінансових операцій, відділення може ефективно виявляти та коригувати помилки, оптимізувати процеси та забезпечувати виконання усіх запланованих заходів з фінансування. Сумське ОВФСЗОІ має статус юридичної особи, заснованої на державній власності та належить до сфери управління Міністерства соціальної політики України.

Для ведення бухгалтерського обліку відділення має окремий структурний підрозділ бухгалтерії, і в веденні обліку використовує програму УБС: Бухгалтерія, що забезпечує автоматизацію облікових процесів, ведення фінансової звітності та контроль за витратами.

Таблиця 3.2- Перерахування Сумським ОВФСЗОІ коштів за КПКВК 2507030 "Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю" контрагентам протягом 2021 - 2022 років., грн

№ п/п	Код	Назва постачальника	Перераховано 2021 рік,грн	Перераховано 2022 рік, грн	Перераховано за 2021-2022 р, грн,
1	43863110	ТОВ "ФОРВАРД-ОРТО"	10 270 229,00	15 948 749,00	26 218 978,00
2	03187737	Полтавське протезно-ортопед.підприємство	6 763 490,92	7 960 669,40	14 724 160,32
3	35295257	ПОГ "ІНВАТЕХ "	1 943 171,00	4 534 736,00	6 477 907,00
4	43472678	ТОВ "ОРТОПЕД"	3 453 392,21	2 190 504,00	5 643 896,21
5	34182067	ТОВ"Світ літньої людини та реабілітації"	911 974,00	1 127 295,00	2 039 269,00
6	32408558	ТОВ "ОРТОТЕХНО "	666 590,00	1 288 023,00	1 954 613,00
7	32250962	ТОВ "ВК ДІСПОМЕД"	883 057,00	854 945,00	1 738 002,00
8	37588415	ТОВ "ВАШЕ ЗДОРОВ'ЯТРЕЙДІНГ"	536 916,00	942 659,00	1 479 575,00
9	30382727	ТОВ "ОРТЕС"	392 731,00	1 031 636,00	1 424 367,00
10	40843306	ТОВ "ПОЦ МАЛЬВИ"	842 233,00	222 674,00	1 064 907,00
11	41529287	ТОВ "ЗДОРОВ'Я "	24 151,38	655 392,31	679 543,69
12	37424181	ПП "ОРТОПЕД-СЕРВІСЦЕНТР"		577 916,62	577 916,62
13	43399724	ТОВ АВАНТІ ТРЕЙД"	569 868,00	5 409,00	575 277,00
14	14169122	Хмельницьке УВП "ВОЛЯ"	288 255,00	280 944,00	569 199,00
15	16477158	ТОВ НВЦАНТЕЙ ЛТД	277 109,00	273 450,00	550 559,00
16	22860631	ПАТ"Завод "АРТЕМ-ЗВАРЮВАННЯ"	145 359,00	334 934,00	480 293,00
17	38848593	ТОВ "ФЕНІКС-МЕДІКАЛ"	255 904,00	198 800,00	454 704,00
18	31472355	ТОВ "ДРУКМАШ - ЦЕНТР"	131 261,00	323 143,00	454 404,00
19	37306160	ТОВ "ІНВАПОЛ"	290 630,00	141 430,00	432 060,00
20	31317122	ТОВ "НОРМА-ТРЕЙД"	234 347,00	151 472,00	385 819,00
21	33133773	ПП "ОРТОТОП"	127 100,38	216 411,25	343 511,63
22	32852274	ТОВ " УЦР ветеранів Афганістану"	195 385,91	139 176,00	334 561,91
23	38878303	ТОВРЦП "Біоскульптор"	151 452,33	152 141,76	303 594,09
24	19468013	ТОВ "ТУРБОТА"	159 981,25	111 645,88	271 627,13
25	30753934	ТОВ "НТП" Спецмедтехніка"	167 552,00	100 346,00	267 898,00
26	43547884	ТОВ "МОВАДО"		263 757,00	263 757,00
27	31643202	ТОВ "СИГМА - ОРТО"	127 028,68	99 373,90	226 402,58
		РАЗОМ	29 969 382,97	40 199 427,79	69 178 744,60

Джерело: розроблено автором на підставі даних установи.

Також у відділенні Сумського ОВФСЗОІ передбачено стажування студентів, яке є невід'ємною складовою підготовки фахівців. Це спрямоване на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, та набуття практичних навичок. Студенти отримують можливість працювати з реальними документами, брати участь у підготовці фінансової звітності та вивчати механізми фінансового контролю.

Контроль за фінансовою діяльністю здійснюється як зовнішніми, так і внутрішніми механізмами. Внутрішній контроль включає регулярні перевірки з боку керівника відділення, бухгалтера та інших відповідальних осіб. Перевіряються звітні відомості, Головна книга, правильність ведення обліку та відповідність фінансових операцій законодавству. Зовнішній контроль забезпечується державними органами, такими як Державна аудиторська служба України, податкові органи та Міністерство соціальної політики України.

Функціонал відділення включає не тільки розподіл та моніторинг використання фінансів, але й адвокацію прав інвалідів, підтримку ініціатив з їх соціальної інтеграції та професійного розвитку. За допомогою цільових програм та проектів, фінансовано національним бюджетом, забезпечується не тільки надання необхідних ресурсів, але й створення умов для повноцінного життя осіб з інвалідністю.

Перевірки здійснюються через проведення внутрішніх аудитів, що базуються на систематичному, послідовному та ризик-орієнтованому підходах до оцінки об'єктів аудиту. Основною метою є підвищення ефективності та результативності системи внутрішнього контролю, включаючи процеси управління ризиками, а також удосконалення системи управління. Це передбачає поліпшення політик і процедур, які запобігають незаконному, неефективному та нерезультативному використанню фінансових і матеріальних ресурсів, а також зменшують ризики виникнення помилок і недоліків у діяльності Мінсоцполітики, підприємств і організацій, що знаходяться під його управлінням.

Крім того, внутрішній аудит сприяє посиленню підзвітності та підвищенню ефективності діяльності Мінсоцполітики та підпорядкованих йому установ, що в

свою чергу підтримує розвиток доброчесності через формування культури етичної поведінки, заснованої на дотриманні етичних цінностей.

При плануванні діяльності з внутрішнього аудиту враховуються ключові підходи, визначені законодавством. Це включає формування стратегічних цілей і завдань внутрішнього аудиту відповідно до стратегії та пріоритетів Мінсоцполітики та Фонду. Важливим етапом є з'ясування думки керівників щодо ризикових сфер діяльності, що допомагає у формулюванні аудиторських висновків. Також визначаються об'єкти внутрішнього аудиту на наступні три роки на основі оцінки ризиків та аналізу пропозицій відповідальних осіб. Резервування робочого часу, призначеного на проведення внутрішніх аудитів, не перевищує 25% для здійснення позапланових аудитів за рішенням Міністра та Генерального директора.

Для досягнення мети проведення внутрішнього аудиту планується переорієнтація діяльності з традиційного виявлення фінансових порушень на системний аналіз та оцінку ефективності систем внутрішнього контролю і управління, включаючи управління ризиками. У рамках цієї стратегії внутрішні аудити будуть зосереджені на ризикових сферах діяльності Мінсоцполітики та Фонду. Це дозволить надавати Міністру соціальної політики України та Генеральному директору Фонду об'єктивні та незалежні висновки і рекомендації, що сприятимуть покращенню управлінських процесів.

Особливу увагу приділено посиленню контролю за виконанням аудиторських рекомендацій, що дозволяє забезпечити більш ефективну реалізацію запропонованих заходів. Регулярне звітування про діяльність Відділу та Сектора внутрішнього аудиту, включаючи подання звітів до Міністерства фінансів, є невід'ємною частиною процесу, що сприяє прозорості та підзвітності.

Додатково, внутрішній аудит передбачає проведення оцінок якості, розробку програм підвищення якості та професійного розвитку працівників, що забезпечує високий рівень компетенції. Це, в свою чергу, дозволяє виконувати доручення керівництва та підтримувати координацію між Відділом внутрішнього

аудиту Мінсоцполітики і Сектором внутрішнього аудиту Фонду, що є ключовим для досягнення спільних цілей.

Контроль за фінансовою діяльністю здійснюється як зовнішніми, так і внутрішніми механізмами. Внутрішній контроль включає регулярні перевірки з боку керівника відділення, бухгалтера та інших відповідальних осіб. Установа повинна мати ефективну систему внутрішнього контролю, яка забезпечує достовірність інформації підприємства, збереження грошових та матеріальних цінностей, підвищення ефективності господарювання. Внутрішній контроль проводиться ревізійною комісією на чолі з керівником установи. Проте для вдосконалення, нами запропоновано Схему служби внутрішнього контролю в установі.

Нами запропоновано Напрямки застосування внутрішнього контролю в досліджуваній установі.

Робота Фонду відповідає стратегічним державним напрямом соціальної політики і спрямована на досягнення значних соціальних цілей, зокрема, на забезпечення рівних можливостей для всіх громадян. Стабільне фінансування та ефективне використання коштів сприяє не тільки підвищенню якості життя вразливих верств населення, але й втіленню принципів соціальної справедливості і рівності.

ВИСНОВКИ

Бухгалтерський облік у бюджетних установах соціального захисту є складним і відповідальним процесом, що вимагає дотримання законодавчих вимог і внутрішніх регламентів. Забезпечення точності, прозорості і підзвітності у веденні обліку соціальних виплат сприяє ефективному використанню бюджетних коштів, підвищує довіру до діяльності установи і забезпечує соціальний захист найбільш вразливих верств населення. Систематичний контроль, аудит та використання сучасних технологій є ключовими елементами успішного ведення бухгалтерського обліку в цих установах.

Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю є територіальним органом, що займається наданням підтримки та захисту осіб з інвалідністю в регіоні. Основні завдання цього відділення включають фінансове забезпечення заходів щодо соціальної захищеності осіб з інвалідністю, сприяння їх працевлаштуванню, а також забезпечення реалізації соціальних програм та проектів та виконує активну фінансову діяльність, що включає розподіл та використання бюджетних коштів, отримання та управління фінансовою допомогою, грантами та іншими джерелами фінансування. Фінансова звітність ведеться відповідно до вимог законодавства, зокрема на основі Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності та Інструкції про застосування плану рахунків.

В результаті наукової роботи за темою дослідження було опубліковано тези на міжнародних конференціях в м. Берлін (Німеччина) та Суми.

В результаті проведених досліджень та вивчення особливостей обліку та контролю фінансових активів в Сумському обласному відділенні Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю було зроблено такі висновки та пропозиції:

1. Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю є територіальним органом, що займається наданням підтримки та

захисту осіб з інвалідністю в регіоні. Воно відіграє важливу роль у забезпеченні підтримки та доступу до різних соціальних послуг для людей з інвалідністю в регіоні. Сумське ОВФСЗОІ активно працює над забезпеченням необхідними засобами реабілітації осіб з особливими потребами. Ця діяльність є ключовою в їхній місії підтримки та інтеграції цих осіб в суспільство. Першим кроком є детальна оцінка індивідуальних потреб, що дозволяє точно визначити необхідні засоби, такі як протези, ортопедичні пристосування, засоби для пересування, слухові апарати та інше спеціалізоване обладнання.

2. Динаміка чисельності працівників бюджетної установи свідчать, що загальна чисельність працівників значно не змінилась і в підсумку склала 16 осіб, єдине збільшення персоналу відбулося у відділі бухгалтерського обліку та звітності (+1 працівник), що може бути пов'язане зі зростанням навантаження на цей відділ або необхідністю посилення контролю за фінансовими операціями. Інші підрозділи зберегли стабільну кількість працівників, що свідчить про відсутність значних змін в організаційній структурі чи обсягах роботи інших відділів.

3. Динаміка чисельності працівників бюджетної установи осіб з інвалідністю за моніторинговою інформацією по Сумському ОВФСЗОІ підтверджує, що загальний приріст чисельності осіб з інвалідністю на 752 особи за три роки може бути частково пов'язаний з наслідками війни в Україні. Це стосується, зокрема, військових та цивільних, які постраждали внаслідок бойових дій. Найбільше збільшення зафіксоване у категорії III групи інвалідності (+482 особи), що може свідчити про погіршення стану здоров'я у населення та отримання травм під час війни.

4. Надходження коштів для забезпечення діяльності Сумського ОВФСЗОІ за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» відображає Кошторис представлений в таблицях роботи. Аналізуючи динаміку кошторису Сумського ОВФСЗОІ за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» за 2022 рік та КПКВК 2507110 «Соціальний захист осіб з інвалідністю» за 2023 рік,

можна виділити такі ключові моменти, що у 2022 році надходження склали 42 208 391,94 грн, тоді як у 2023 році вони зросли до 92 894 584,85 грн. Збільшення становить +50 686 192,91 грн, що є значним приростом. Це свідчить про збільшення фінансування на соціальні програми, пов'язані із підтримкою осіб з інвалідністю, зокрема, в умовах зростання потреб у реабілітаційних послугах через наслідки війни. Подібна динаміка спостерігається і в обсязі поточних видатків, що вказує на збільшення витрат на різні аспекти поточної діяльності, можливо, на підтримку інфраструктури чи додаткові соціальні послуги. Загалом, аналіз динаміки кошторису свідчить про суттєве збільшення як надходжень, так і видатків у 2023 році. Найбільше зростання спостерігається в загальному фонді, що може бути пов'язано з необхідністю підвищеної підтримки осіб з інвалідністю, особливо в умовах війни.

5. Нами представлено структуру касових видатків за кошторисом Сумського діалектного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю (ОВФСЗОІ) за 2021–2023 роки демонструє зміни у видатках, які відображають пріоритети фінансування та адаптацію до нових умов. Таким чином у 2021 році витрати на оплату праці становили 2 515 046 грн (83,3%), у 2022 році вони зросли до 3 118 462 грн (78,8%), а в 2023 році – до 3 143 110 грн (77,1%). Хоча абсолютна сума витрат на заробітну плату збільшилася, її відсоток у загальних видатках зменшився. Це може свідчити про те, що з часом інші видатки стали більш вагомими в загальному бюджеті, незважаючи на важливість оплати праці. Витрати на товари і послуги зросли з 253 105 грн (8,4%) у 2021 році до 420 664 грн (10,6%) у 2022 році, а в 2023 році – до 465 971 грн (11,4%). Це свідчить про збільшення фінансування на цю статтю, зокрема в умовах підвищення цін на товари та послуги. Частка витрат на товари і послуги у загальних витратах зросла, що може вказувати на зростання потреб у матеріальних ресурсах.

6. Сумське обласне відділення фонду соціального захисту осіб з інвалідністю функціонує як регіональний орган, що входить до складу державної структури з соціального захисту. Його основне завдання – забезпечення реалізації державної політики щодо осіб з інвалідністю. Відділення координує свою

діяльність з місцевими органами влади, громадськими організаціями та іншими установами, що працюють у цій сфері.

7. Організація бухгалтерського обліку в Сумському ОВФСЗОІ забезпечується з дотриманням усіх норм і правил, що регулюють бухгалтерську діяльність в Україні. Система обліку в установі розроблена так, щоб сприяти прозорості, ефективності та відповідальності у фінансових питаннях. Структура бухгалтерського обліку. Основу структури бухгалтерського обліку складає відділ бухгалтерії, який відповідає за реєстрацію усіх фінансових операцій, що відбуваються в організації. Цей відділ забезпечує збір, обробку та аналіз фінансової інформації, що необхідна для внутрішнього і зовнішнього звітування.

8. Сумське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю ефективно організувало бухгалтерський облік розрахункових операцій, використовуючи меморіальні ордери для документування і систематизації всіх фінансових транзакцій. Ці ордери допомагають точно відображати економічні операції та забезпечують юридичну обґрунтованість кожного фінансового руху.

9. Для ведення бухгалтерського обліку відділення має окремий структурний підрозділ бухгалтерії, і в веденні обліку пропонуємо використовувати програму УБС: Бухгалтерія, що забезпечує автоматизацію облікових процесів, ведення фінансової звітності та контроль за витратами. Автоматизація бухгалтерського обліку за допомогою УБС також забезпечує високу прозорість фінансових операцій і сприяє запобіганню помилок у фінансовій звітності. Це критично важливо для бюджетних установ, які зобов'язані звітувати про використання державних коштів. Впровадження УБС у відділенні Фонду допомагає не тільки в автоматизації облікових процесів, але й сприяє підвищенню ефективності фінансового управління, зміцнюючи фундамент для відповідального та ефективного соціального захисту осіб з інвалідністю. Використання КЕКВ забезпечує структурований підхід до обліку фінансів, сприяючи прозорості та підзвітності фінансової діяльності установи. ЕКВ дозволяє детально класифікувати всі витрати бюджетної установи за конкретними статтями.

10.Окрема увага приділяється професійному розвитку бухгалтерського персоналу через систематичне навчання та професійне зростання. Регулярні тренінги та семінари дозволяють співробітникам установи вдосконалювати свої знання і навички у сфері бухгалтерського обліку, податкового планування, фінансового аналізу та управління ризиками. Це сприяє не тільки підвищенню індивідуальної ефективності кожного працівника, але й підсилює загальну ефективність фінансового управління в установі.

Також у відділенні передбачено фахове стажування студентів, яке є невід'ємною складовою підготовки фахівців. Це спрямоване на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, та набуття практичних навичок. Студенти отримують можливість працювати з реальними документами, брати участь у підготовці фінансової звітності та вивчати механізми фінансового контролю.

11. Функціонал відділення включає не тільки розподіл та моніторинг використання фінансів, але й адвокацію прав інвалідів, підтримку ініціатив з їх соціальної інтеграції та професійного розвитку. За допомогою цільових програм та проектів, фінансовано національним бюджетом, забезпечується не тільки надання необхідних ресурсів, але й створення умов для повноцінного життя осіб з інвалідністю.

12. Контроль за фінансовою діяльністю здійснюється як зовнішніми, так і внутрішніми механізмами. Внутрішній контроль включає регулярні перевірки з боку керівника відділення, бухгалтера та інших відповідальних осіб. Установа повинна мати ефективну систему внутрішнього контролю, яка забезпечує достовірність інформації підприємства, збереження грошових та матеріальних цінностей, підвищення ефективності господарювання. Внутрішній контроль проводиться ревізійною комісією на чолі з керівником установи. Проте для вдосконалення, нами запропоновано Схему служби внутрішнього контролю в установі.

13. Нами запропоновано Напрямки застосування внутрішнього контролю в досліджуваній установі. Забезпечення внутрішнього контролю вимагає

систематичного моніторингу і аналізу звітності від розпорядників коштів. Відділення Фонду використовує передові методики та підходи для оцінки діяльності установ та організацій, які використовують бюджетні кошти, з метою ідентифікації можливих ризиків та невідповідностей. Це включає проведення перевірок, аудитів та використання інших контрольних заходів для забезпечення дотримання законодавства та умов фінансування. Результатом такої ретельної роботи є не тільки забезпечення законності витрачання фондів, але й підвищення довіри громадськості та інвесторів до діяльності Фонду, зміцнення соціальної відповідальності та підтримка сталого розвитку соціальних ініціатив на користь осіб з інвалідністю. Довідка збору інформації під час проведення державного фінансового аудиту використання бюджетної програми 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» у Сумському ОВФСЗОІ при перевірці Управлінням Північно-східного офісу Держаудитслужби в Сумській області представлена в додатках до роботи.

Робота Фонду відповідає стратегічним державним напрямам соціальної політики і спрямована на досягнення значних соціальних цілей, зокрема, на забезпечення рівних можливостей для всіх громадян. Стабільне фінансування та ефективне використання коштів сприяє не тільки підвищенню якості життя вразливих верств населення, але й втіленню принципів соціальної справедливості і рівності.

Таким чином, запровадження у практичну діяльність запропонованих нами рекомендацій сприятиме подальшому вдосконаленню обліку установи, а також позитивно вплине на загальний стан діяльності в Сумському обласному відділенні Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова О. В., Гаврилук Л. О. Проблеми бухгалтерського обліку в державному секторі в умовах модернізації. *Науковий вісник ДГМА*. № 2. 2017. С. 127-132.
2. Анісімова О. М. Удосконалення організації оплати праці на підприємстві шляхом застосування сучасних інформаційних систем у корпоративному управлінні. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2017. Вип. 15. С. 256-262.
3. Баксалова О. М. Особливості регулювання оплати праці в умовах ринкової моделі економіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 2(2). С. 47-51.
4. Бойчук А.А., Лисяк М.С. Сучасні форми бухгалтерського комп'ютерного обліку та їх розвиток. *Наука й економіка*. 2017. №1 (21). С. 65-67.
5. Бровко Т.М., Полятикіна Л.І. Методологічно-організаційні основи обліково-контрольного процесу розрахункових операцій. *Матеріали 29 Міжнародної науково-практичної конференції «Технології XXI сторіччя» Ч.2 секція «прогресивні технології в економіці» (20-22 листопада 2023р.)*. Суми: СНАУ. 2023. С.3-5.
6. Бровко Т.М. Формування системи внутрішнього контролю бюджетної установи. The II International Science Conference «Research work in the system of training teachers in technological fields» 12 Hours of Participation. 15-17 January. 2024. Berlin. Germany. 65-67 pp.
7. Галушак І. Є. Розрахунки з оплати праці з органами соціального страхування у звітності підприємства. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2019. Вип. 15(2). С. 46-52.
8. Герасимчук Л. С., Кантаєва О.В. Шляхи вдосконалення обліку оплати праці. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки*. 2016. № 12. С. 186–194.

9. Гільорме Т.В., Ленъ А.В. Організація обліку доходів бюджетних установ в умовах законодавчих змін. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 722-729.
10. Горбіна І.С. Аудит розрахунків оплати праці та інших виплат працівникам. *Матеріали Міжнародного Форуму молодих вчених*. 2016. С. 265-266.
11. Гордієнко Н. І. Порівняльний аналіз стандартів обліку, що регулюють розрахунки з працівника. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2018. Вип. 30(2). С. 121-123.
12. Деякі питання реалізації норм Законів України "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні" та "Про зайнятість населення" Постанова від 31 січня 2007 р. № 70.URL :<https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=70-2007-%EF>(дата звернення: 05.10.2024)
13. Жадько К.С., Семенюта В. В., Олійник Л. Ш. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 112 с.
14. Животок Е. Б. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення. Київ. 2017.139с.
15. Кирильєва Л. О. Організаційні аспекти обліку фінансового стану підприємства та шляхи покращення результатів діяльності. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2018. Вип. 2. С. 21-31.
16. Компанія SAP AG і її програмне забезпечення. URL: <http://dss-bi.com.ua/System/810/>. (дата звернення: 05.10.2024).
17. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 24.12.2023).
18. Логінов Є.І. Оновлення теорії мотивації праці. *Матеріали Міжнародного Форуму молодих вчених*. 2018. С.108-112.

19. Маренич Т.Г. Сутність бухгалтерського обліку як системи економічного регулювання. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. №2. С. 21-25.

20. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodnistandarty-finansovoi-zvitnosti--perekladukrainskoiumovoiurik?category=dohidnapolitika&subcategory=buhgalterskij-oblik>. (дата звернення 30.04.2024)

21. Плаксієнко В.М., Назаренко І.М., Гаркуша С.А. Безпаперова бухгалтерія на підприємстві: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 252 с.

22. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010р. № 2755-VI. Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 25.07.2024)

23. Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, їх переліку»: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 321 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-p#Text> (дата звернення: 05.10.2024).

24. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету: наказ Міністерства фінансів України № 57 від 28.01.2002 із змінами і доповненнями URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02>. (дата звернення: 15.10.2024).

25. Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Положення № 148 від 29 грудня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>. (дата звернення: 05.11.2024).

26. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 09.11.2024).

27. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: наказ міністерства фінансів України URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=08Z8O4F2F5>(дата звернення 29.04.2024).

28. Про затвердження Положення про Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю. наказ Міністерства соціальної політики України від 14.04.2011 № 129. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0528-11#Text>(дата звернення: 05.11.2024).

29. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності:наказ від 28.03.2013 № 433URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#>.(дата звернення: 05.07.2024).

30. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України: Постанова від 17 червня 2015р. №243. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-п> (дата звернення: 25.12.2023).

31. Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України. наказ Міністерства фінансів України № 758 від 22.06.2012. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1206-12>. (дата звернення: 05.09.2024).

32. Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів: наказ Міністерства фінансів України № 44 від 24.01.2022. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12>. (дата звернення: 05.03.2024).

33. Про затвердження типових штатних нормативів клубних закладів, центрів народної творчості, парків культури та відпочинку та інших культурно-освітніх центрів і установ державної та комунальної форми власності сфери культури»: наказ від 20.09.2011 р. № 767/0/16-11. Міністерство культури України.URL : <http://mincult.kmu.gov.ua/mincultold/uk/publish/article/253288> (дата звернення: 16.02.2024).

34. Ужва А. М. Удосконалення облікової політики в системі розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві. *Науковий вісник Миколаївського*

національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки. 2017. № 2. С. 196-199.

35. Філіпішина Л.М. Удосконалення системи оплати праці та стимулювання структурних підрозділів підприємств. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2017. Вип. 15. С. 126-131.

36. Defending and Modelling Europe: The Visegrad Group Experience. 2018. 153с. [URL:10.21272/sec.2\(2\).13-18.2018](https://doi.org/10.21272/sec.2(2).13-18.2018). (датазвернення: 27.04.2024).

37. Loughran M., Financial Accountig For Dummies:веб-сайт. URL: <https://litportal.ru/avtory/maire-loughran/kniga-financial-accounting-for-dummies-788262.html> (датазвернення27.06.2024).

38. Singh S.N. Business Inefficiencies and Youth Unemployment in Ethiopia: A Case Study of Mettu Town. *Business Ethics and Leadership*. 2019. P.93–106. URL: [http://doi.org/10.21272/bel.3\(2\).93-106.2019](http://doi.org/10.21272/bel.3(2).93-106.2019) (датазвернення: 09.06.2024).

39. Singh S.N. Impact of Value Added Taxon Business Enterprises: A Case of Mettu Town. 2019. 173с. URL: [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(4\).62-73.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(4).62-73.2019). (датазвернення: 17.04.2024).

40. Smith M. Real Options Approach To Evaluating Agricultural Investments Under Uncertainty: When To Get In And Out Of Sugarcane Production 2018. 234с. [URL:10.21272/sec.2\(1\).21-34.2018](https://doi.org/10.21272/sec.2(1).21-34.2018) (датазвернення: 28.04.2024).

ДОДАТКИ